

SPIS TREŚCI

I. Definicja niepełnosprawności	
1. Definicja niepełnosprawności.....	7
2. Stopnie niepełnosprawności.....	7
3. Równoważność orzeczeń o niepełnosprawności.....	7
4. Instytucje orzekające o niepełnosprawności.....	8
5. Zawartość orzeczenia i odwołanie się.....	9
6. Legitymacja osoby niepełnosprawnej.....	9
II. Uprawnienia osób niepełnosprawnych.	
1. Czas pracy osoby niepełnosprawnej.....	10
2. Dodatkowy urlop wypoczynkowy.....	10
3. Zwolnienie od pracy w celu uczestnictwa w turnusie rehabilitacyjnym lub wykonywania badań lekarskich.....	11
4. Likwidacja barier architektonicznych, w komunikowaniu się i technicznych.....	12
5. Turnusy rehabilitacyjne.....	13
6. Uprawnienia komunikacyjne.....	14
7. Zwolnienie z opłat za abonament radiowo-telewizyjny.....	14
8. Ułatwienia w korzystaniu z muzeów i bibliotek.....	15
9. Edukacja dzieci niepełnosprawnych.....	15
10. Uprawnienia niepełnosprawnych kierowców.....	16
11. Zwolnienie od podatków lokalnych.....	17
12. Ulgi podatkowe.....	17
III. Pomoc finansowa i rzeczowa	
1. Zasiłek pielęgnacyjny i świadczenie pielęgnacyjne.....	19
2. Inne świadczenia pomocy społecznej.....	20
3. Renta socjalna.....	21
4. Świadczenia z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych.....	22
5. Zaopatrzenie w sprzęt rehabilitacyjny, przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze.....	23
IV. Aktywizacja zawodowa	
1. Dotacja na rozpoczęcie działalności.....	25
2. Dofinansowanie oprocentowania kredytu.....	25
3. Szkolenie organizowane przez PUP.....	25
4. Szkolenie na wniosek osoby niepełnosprawnej.....	26
5. Warsztaty terapii zajęciowej.....	26
6. Zakłady aktywności zawodowej.....	27
V. Wsparcie pracodawców	
1. Obowiązek wpłat na PFRON.....	29
2. Zwrot kosztów wyposażenia stanowiska pracy osoby niepełnosprawnej.....	29
3. Przystosowanie miejsca pracy.....	30
4. Dofinansowanie do wynagrodzeń.....	31
5. Zwrot kosztów zatrudnienia asystenta.....	31
6. Przekwalifikowanie osoby niepełnosprawnej.....	31
7. Zwrot kosztów szkolenia pracownika niepełnosprawnego.....	32

8. Zakłady pracy chronionej.....	32
VI. Dom Pomocy Społecznej i ośrodki wsparcia	
1. Dom Pomocy Społecznej.....	33
1.2. Dom Pomocy Społecznej.....	34
2. Środowiskowy Dom Samopomocy.....	35
3. Dzielne Domy Pomocy Społecznej.....	37
3.1. Dzienny Dom Pomocy Społecznej nr 1.....	37
3.2. Dzienny Dom Pomocy Społecznej nr 2.....	38
3.3. Dzienny Dom Pomocy Społecznej nr 4.....	39
VII. Ważne adresy i telefony	
1. Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych.....	40
2. Oddział Śląski Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych.....	40
3. Biuro Pełnomocnika Rządu do Spraw Osób Niepełnosprawnych.....	40
VIII. Kalendarium świąt związanych z niepełnosprawnością.....	40

I. Definicja i stopnie niepełnosprawności

1. Definicja niepełnosprawności

Definicja niepełnosprawności zmieniła się w ciągu ostatnich lat kilkakrotnie. Pierwsze jej określenie w prawie polskim pojawiło się w ustawie z dnia 9 maja 1991 roku o zatrudnianiu i rehabilitacji zawodowej osób niepełnosprawnych, jednakże istotne są dwie definicje uchwalone w 1997 roku.

Pierwsza z nich znalazła się w **Karcie Praw Osób Niepełnosprawnych** i brzmi: *Niepełnosprawne są osoby, których sprawność fizyczna, psychiczna lub umysłowa trwale lub okresowo utrudnia, ogranicza lub uniemożliwia życie codzienne, naukę, pracę oraz pełnienie ról społecznych, zgodnie z normami prawnymi i zwyczajowymi.*

Obowiązującą obecnie w polskim systemie prawa definicja jest zawarta w ustawie z dnia 27 sierpnia 1997 roku **o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych**. Stanowi ona, że osoby niepełnosprawne to *osoby, których stan fizyczny, psychiczny lub umysłowy trwale lub okresowo utrudnia, ogranicza bądź uniemożliwia wypełnianie ról społecznych, a w szczególności zdolności do wykonywania pracy zawodowej, jeżeli uzyskały odpowiednie orzeczenie*

2. Stopnie niepełnosprawności

Ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 roku o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych wprowadziła trzy stopnie niepełnosprawności:

- **znaczny;**
- **umiarkowany;**
- **lekki.**

Znaczny stopień niepełnosprawności obejmuje osoby z naruszoną sprawnością organizmu, niezdolne do pracy albo zdolne do pracy jedynie w warunkach pracy chronionej i wymagające stałej lub długotrwałej opieki i pomocy innych osób w związku z niezdolnością do samodzielnej egzystencji, oznaczającą naruszenie sprawności organizmu w stopniu uniemożliwiającym samodzielne zaspokajanie takich podstawowych potrzeb życiowych, jak samoobsługa, poruszanie się, komunikacja i komunikowanie się.

Umiarkowany stopień niepełnosprawności obejmuje osoby z naruszoną sprawnością organizmu, niezdolne do pracy albo zdolne do pracy jedynie w warunkach pracy chronionej lub wymagające czasowej albo częściowej pomocy innych osób w celu pełnienia ról społecznych.

Lekki stopień niepełnosprawności obejmuje osoby z naruszoną sprawnością organizmu powodującą w istotny sposób obniżenie zdolności do wykonywania pracy w porównaniu do osoby o podobnych kwalifikacjach zawodowych w pełni sprawnej psychicznie i fizycznie, lub też mające ograniczenia w pełnieniu ról społecznych dające się kompensować przy pomocy wyposażenia w przedmioty ortopedyczne, środki pomocnicze lub środki techniczne.

3. Równoważność orzeczeń o niepełnosprawności

Oprócz stopni niepełnosprawności obowiązują także orzeczenia równoważne wydane przez zespoły orzekające i lekarza orzecznika Zakładu Ubezpieczeń Społecznych oraz orzeczenia o zaliczeniu do jednej z grup inwalidów wydane przed dniem

1 stycznia 1998 roku, ale tylko i wyłącznie pod warunkiem, że nie utraciły swojej ważności.

Orzeczenie lekarza orzecznika ZUS o całkowitej niezdolności do pracy i niezdolności do samodzielnej egzystencji, ustalone na podstawie ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, traktuje się jako równoważne orzeczeniu o znacznym stopniu niepełnosprawności. **Orzeczenie o całkowitej niezdolności do pracy** traktuje się jako odpowiadające umiarkowanemu stopniowi niepełnosprawności, a **orzeczenie o częściowej niezdolności do pracy oraz celowości przekwalifikowania** traktowane jest na równi z lekkim stopniem niepełnosprawności.

Orzeczenia o częściowej niezdolności do pracy wydane w okresie **od 1 stycznia do 16 sierpnia 1998 roku** traktowane są jako równoważne umiarkowanemu stopniowi niepełnosprawności.

Orzeczenia o zaliczeniu do grupy inwalidzkiej wydane przed dniem 1 stycznia 1998 roku traktuje się jako równoważne odpowiednim orzeczeniom o stopniu niepełnosprawności:

- I grupy inwalidzka - znaczny stopień niepełnosprawności;
- II grupy inwalidzka - umiarkowany stopień niepełnosprawności;
- III grupy inwalidzka - lekki stopień niepełnosprawności.

Orzeczenie III grupy inwalidztwa wydane przez organy orzecznicze Ministerstwa Obrony Narodowej i organy orzecznicze Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji traktowane jest z kolei jako orzeczenie o braku niepełnosprawności. Tylko wówczas, gdy zawiera ono równocześnie orzeczenie III grupy inwalidztwa na podstawie przepisów o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin, osoba taka jest kwalifikowana do lekkiego stopnia niepełnosprawności.

Orzeczenie o stałej albo długotrwałej niezdolności do pracy w gospodarstwie rolnym wydane przed dniem 1 stycznia 1998 roku traktuje się na równi z orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności tylko wówczas, gdy uprawnia do zasiłku pielęgnacyjnego, natomiast w pozostałych przypadkach jako równoważne lekkiemu stopniowi niepełnosprawności

4. Instytucje orzekające o niepełnosprawności

Chcąc uzyskać stopień niepełnosprawności należy złożyć wniosek do odpowiednich instytucji orzekających, którymi są powiatowe zespoły do spraw orzekania o niepełnosprawności jako pierwsza instancja oraz wojewódzkie zespoły do spraw orzekania o niepełnosprawności jako druga instancja, o charakterze odwoławczym.

Zespoły orzekają na wniosek osoby zainteresowanej lub jej przedstawiciela ustawowego, jak również na wniosek ośrodka pomocy społecznej, oczywiście pod warunkiem wyrażenia zgody przez zainteresowaną osobę.

Przyjmowane są **trzy rodzaje wniosków**, dotyczące wydania:

- orzeczenia o niepełnosprawności osób, które nie ukończyły 16 roku życia;
- orzeczenia o stopniu niepełnosprawności osób, które ukończyły 16 rok życia;
- orzeczenia o wskazaniach do ulg i uprawnień osób posiadających orzeczenia o inwalidztwie lub niezdolności do pracy.

Osoba ubiegająca się o wydanie orzeczenia o stopniu niepełnosprawności może zostać skierowana na **specjalistyczne badania do Wojewódzkiego Zespołu ds. Orzekania o Niepełnosprawności**. W ciągu 3 dni ich wyniki wysyłane są do zespołu orzekającego, którego lekarz lub psycholog wystawił skierowanie. Kopie wyników badań wydaje się na wniosek osoby badanej lub jej przedstawiciela ustawowego.

Wniosek składany do powiatowego zespołu właściwego ze względu na miejsce zamieszkania powinien zawierać takie elementy, jak:

- imię i nazwisko dziecka, jego przedstawiciela ustawowego lub osoby zainteresowanej, a także datę i miejsce urodzenia;
- adres zamieszkania lub pobytu dziecka albo osoby zainteresowanej oraz numer dowodu osobistego bądź innego dokumentu potwierdzającego tożsamość;
- określenie celu, dla którego niezbędne jest uzyskanie orzeczenia;
- dane dotyczące sytuacji społecznej i zawodowej dziecka lub osoby zainteresowanej, ale tylko w przypadku wniosku o orzeczenie o niepełnosprawności lub stopniu niepełnosprawności;
- oświadczenie osoby zainteresowanej lub przedstawiciela ustawowego dziecka o prawdziwości danych zawartych we wniosku.

5. Zawartość orzeczenia i odwołanie się

Orzeczenie zespołu do spraw orzekania o niepełnosprawności powinno zawierać takie elementy, jak:

- ustalony stopień niepełnosprawności lub, w przypadku osób przed 16 rokiem życia, niepełnosprawność;
- wskazania dotyczące odpowiedniego zatrudnienia, szkolenia, zatrudnienia w zakładzie aktywności zawodowej, uczestnictwa w terapii zajęciowej, zaopatrzenia w przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze, korzystania z systemu środowiskowego wsparcia w samodzielnej egzystencji, konieczności stałej lub długotrwałej opieki bądź pomocy innej osoby w związku z ograniczoną możliwością samodzielnej egzystencji, konieczności stałego współudziału na co dzień opiekuna dziecka w procesie jego leczenia, rehabilitacji i edukacji oraz spełniania przez osobę niepełnosprawną przesłanek określonych w art. 8 ust. 1 ustawy prawo o ruchu drogowym;
- określenie okresu, na jaki zostało wydane;
- pouczenie o przysługującym odwołaniu od orzeczenia.

W terminie 14 dni od daty otrzymania orzeczenia przysługuje odwołanie do wojewódzkiego zespołu do spraw orzekania, które wnoszone jest za pośrednictwem zespołu powiatowego. Z kolei od orzeczenia wojewódzkiego zespołu przysługuje odwołanie do sądu pracy i ubezpieczeń społecznych, wnoszone w tym wypadku za pośrednictwem wojewódzkiego zespołu.

Postępowanie w sprawach odwoławczych wolne jest od opłat oraz kosztów sądowych.

6. Legitymacja osoby niepełnosprawnej

Orzeczenie o stopniu niepełnosprawności jest podstawą do przyznania licznych ulg i uprawnień, a jego potwierdzeniem jest legitymacja osoby niepełnosprawnej wydawana przez starostę.

Wniosek o wydanie legitymacji składany jest w powiatowym zespole do spraw orzekania o niepełnosprawności właściwym dla miejsca zamieszkania, tym samym, w którym składany był wniosek o orzeczenie stopnia niepełnosprawności.

**W Dąbrowie Górniczej Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności mieści się przy ul. 3-go Maja 22,
☎ (032) 261-72-12.**

II. Uprawnienia osób niepełnosprawnych

1. Czas pracy osoby niepełnosprawnej

Podstawowym uprawnieniem zatrudnionej osoby niepełnosprawnej jest krótszy czas pracy, który w przypadku osoby zaliczonej do znacznego bądź umiarkowanego stopnia niepełnosprawności nie może przekraczać 7 godzin na dobę i 35 godzin tygodniowo.

Różnica w porównaniu do pracownika pełnosprawnego polega na tym, że tygodniowa norma 35 godzin pracy ma **charakter sztywny**, a nie przeciętny, czyli osoba niepełnosprawna nie może pracować więcej, niż 35 godzin na tydzień, ponadto nie może być ona zatrudniona w porze nocnej oraz godzinach nadliczbowych.

Powyższych przepisów nie stosuje się w dwóch przypadkach, tj.:

- lekarz przeprowadzający badania profilaktyczne pracowników na wniosek zatrudnionej osoby niepełnosprawnej wyrazi zgodę na jej pracę w wymiarze obowiązującym pracowników pełnosprawnych,
- w stosunku do pracowników zatrudnionych przy pilnowaniu.

W przypadku osób zaliczonych do **lekkiego stopnia niepełnosprawności** czas pracy nie może przekraczać 8 godzin na dobę i 40 godzin tygodniowo. Również tutaj jest to sztywna norma tygodniowa.

Każda osoba niepełnosprawna ma ponadto prawo do **dotatkowej przerwy w pracy na gimnastykę usprawniającą lub wypoczynek**, której czas w sumie wynosi 30 minut.

Skrócone normy czasu pracy nie mogą mieć wpływu na wysokość wynagrodzenia za pracę, co odnosi się zarówno w stosunku do wynagrodzenia wypłacanego w stałej miesięcznej wysokości, jak i wypłacanego według stawek godzinowych

2. Dotatkowy urlop wypoczynkowy

Upwaniem pracowników niepełnosprawnych w stopniu znacznym lub umiarkowanym jest dotatkowy urlop wypoczynkowy w wymiarze 10 dni roboczych w roku kalendarzowym.

Prawo do urlopu nabywane jest po przepracowaniu **pełnego roku od dnia zaliczenia do stopnia niepełnosprawności**. Wymagany okres zatrudnienia ustala się łącznie, niezależnie od tego, czy osoba była zatrudniona u jednego czy też u wielu pracodawców, jak również czy była zatrudniona nieprzerwanie.

Dotatkowy urlop nie przysługuje osobie, która jest uprawniona do urlopu wypoczynkowego w wymiarze **przekraczającym 26 dni roboczych lub do urlopu dotatkowego na podstawie odrębnych przepisów**

1. **Pracownik nabywa prawo do urlopu nawet jeżeli nie wykonywał pracy z powodu choroby i pobierał w tym czasie zasiłek chorobowy** (dot. także świadczenia rehabilitacyjnego). Znaczenie bowiem ma pozostawanie w stosunku pracy, a nie jej świadczenie. Wyjątki: urlop bezpłatny, zdrowotny, wychowawczy, nieświadczenie pracy w związku z odbywaniem kary pozbawienia wolności, odbywaniem służby wojskowej.
  2. **Pierwszy dodatkowy urlop osoba niepełnosprawna nabywa w całości**, nawet jeżeli uzyska do niego prawo dopiero w grudniu danego roku. Wynika to z brzmienia art. 19 ust. 1 ustawy o rehabilitacji (...): „Prawo do pierwszego urlopu dodatkowego osoba ta nabywa po przepracowaniu jednego roku po dniu zaliczenia jej do jednego z tych stopni niepełnosprawności”.
Prawo do kolejnego dodatkowego urlopu wypoczynkowego osoba zaliczona do znacznego lub umiarkowanego stopnia niepełnosprawności nabywa z dniem 1 stycznia każdego roku kalendarzowego, o ile pozostaje w zatrudnieniu.
  3. Jeżeli **osoba zaliczona do znacznego lub umiarkowanego stopnia niepełnosprawności** utraci status osoby niepełnosprawnej lub też zostanie zaliczona do lekkiego stopnia niepełnosprawności, **nie traci prawa do urlopów, do których nabyła prawo przed utratą tego statusu lub zmianą stopnia niepełnosprawności na lekki** (zarówno zaległych jak i bieżących). W takim przypadku brak jest podstaw do zastosowania zasady urlopu w wymiarze proporcjonalnym. Utrata bądź zmiana stopnia niepełnosprawności powoduje utratę prawa do kolejnego dodatkowego urlopu wypoczynkowego.
  4. **Prawo do dodatkowego urlopu wypoczynkowego przysługuje pracownikowi zaliczonemu do znacznego lub umiarkowanego stopnia niepełnosprawności, chociażby nie wystąpił do pracodawcy o przyznanie takiego urlopu** (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 29 czerwca 2005 r. sygn. II PK 339/04). Ani przepisy ustawy o rehabilitacji, ani przepisy Kodeksu pracy nie uzależniają prawa do urlopu wypoczynkowego od wniosku osoby do urlopu uprawnionej. Nieuzyskanie przez pracodawcę wiadomości o przysługującym pracownikowi z mocy prawa prawie do dodatkowego urlopu wypoczynkowego może - w konkretnych okolicznościach - oznaczać tylko tyle, że pracodawcy nie można zarzucić zawinionego niewykonywania zobowiązania do udzielenia urlopu zgodnie z przepisami prawa pracy.
  5. **Dodatkowy urlop wypoczynkowy przechodzi na rok następny**. Urlopu dodatkowego niewykorzystanego w terminie ustalonym zgodnie z planem urlopów na dany rok należy pracownikowi udzielić najpóźniej do końca pierwszego kwartału następnego roku kalendarzowego.
  6. **Roszczenia ze stosunku pracy, w tym dotyczące udzielenia dodatkowego urlopu wypoczynkowego ulegają przedawnieniu z upływem 3 lat** od dnia, w którym roszczenie stało się wymagalne. Trzyletni termin przedawnienia prawa do urlopu rozpoczyna się najwcześniej w ostatnim dniu roku kalendarzowego, w którym pracownik nabył to prawo.
3. [Zwolnienie od pracy w celu uczestniczenia w turnusie rehabilitacyjnym lub wykonania badań lekarskich](#)

Osoba o znacznym lub umiarkowanym stopniu niepełnosprawności ma ponadto prawo do zwolnienia od pracy z zachowaniem prawa do wynagrodzenia w wymiarze do 21 dni roboczych w celu uczestniczenia w turnusie rehabilitacyjnym, ale nie częściej niż raz w roku, jak również w celu wykonania badań specjalistycznych, zabiegów leczniczych lub usprawniających oraz uzyskania zaopatrzenia ortopedycznego lub jego naprawy, ale tylko wówczas, gdy czynności te nie mogą być wykonane poza ustalonymi godzinami pracy.

W przypadku wyjazdu na turnus rehabilitacyjny **łączny wymiar** dodatkowego urlopu wypoczynkowego oraz zwolnienia od pracy w celu uczestniczenia w turnusie **nie może przekroczyć 21 dni roboczych w roku kalendarzowym**. Oznacza to, że pracownik, który wykorzystał 10 dni dodatkowego urlopu jest uprawniony tylko do 11 dni zwolnienia na turnus. Z kolei korzystając z 21 dni zwolnienia na turnus osoba niepełnosprawna nie ma prawa do 10 dni dodatkowego urlopu.

Prawo do zwolnienia od pracy tak na turnus, jak i w celu wykonania badań jest całkowicie **niezależne od prawa do urlopu wypoczynkowego**, tak więc pracodawca nie może żądać od niepełnosprawnego pracownika, aby wyjeżdżał on na turnus czy też robił specjalistyczne badanie w okresie przysługującego mu urlopu wypoczynkowego.

Zwolnienie od pracy ustalane jest na podstawie **wniosku o skierowanie na turnus rehabilitacyjny** wystawionego przez lekarza sprawującego opiekę nad osobą niepełnosprawną. Pracownik powinien przedstawić pracodawcy skierowanie w takim terminie, który umożliwi zapewnienie normalnego toku pracy w zakładzie, a więc powinno to być uczynione z odpowiednim wyprzedzeniem czasowym.

Podstawą wypłaty wynagrodzenia za czas zwolnienia, które jest obliczane tak samo, jak ekwiwalent pieniężny za urlop wypoczynkowy, jest wystawiony przez organizatora turnusu dokument potwierdzający pobyt.

Odnosnie zwolnienia od pracy w celu wykonania badań specjalistycznych, zabiegów leczniczych lub usprawniających oraz uzyskania zaopatrzenia ortopedycznego lub jego naprawy, **przepisy nie określają zasad ich udzielania przez pracodawcę**, zależne to jest więc tylko od niego. W tym przypadku nie ma żadnych ograniczeń dotyczących łącznego wymiaru liczby dni roboczych zwolnienia.

4. Likwidacja barier architektonicznych, w komunikowaniu się i technicznych

Likwidacja barier architektonicznych polega na wykonaniu inwestycji mających na celu udostępnienie przestrzeni architektonicznej. Likwidacja barier w komunikowaniu się powinna umożliwić sprawniejsze porozumiewanie się z innymi ludźmi. Likwidacja barier technicznych, polega na zakupie sprzętu technicznego pozwalającego osobie niepełnosprawnej na samodzielne funkcjonowanie.

Dofinansowanie likwidacji barier architektonicznych, w komunikowaniu się i technicznych przysługuje oddzielnie na każdy rodzaj zadania.

Wniosek o dofinansowanie likwidacji barier osoba niepełnosprawna składa w **Ośrodku Pomocy Społecznej właściwym dla miejsca zamieszkania**.

O dofinansowanie likwidacji barier architektonicznych mogą ubiegać się osoby niepełnosprawne mające trudności w poruszaniu się, natomiast w przypadku likwidacji barier w komunikowaniu się i technicznych powinno to być uzasadnione potrzebami wynikającymi z niepełnosprawności.

Dofinansowanie przysługuje tylko tym osobom niepełnosprawnym, które w ciągu **trzech lat przed złożeniem wniosku** nie uzyskały odpowiedniego dofinansowania ze środków PFRON – dotyczy dofinansowania likwidacji barier w komunikowaniu się i technicznych. Oznacza to, że osoba niepełnosprawna, która w ciągu ostatnich trzech lat otrzymała dofinansowanie do likwidacji barier technicznych nie uzyska go, jednakże może się starać o dofinansowanie do likwidacji barier technicznych.

Ze względu na duże koszty likwidacji barier architektonicznych i brakiem środków finansowych Wnioskodawców uniemożliwiającymi jednorazową likwidację barier architektonicznych zrezygnowano z trzyletniego ograniczenia udzielania dofinansowania. Oznacza to że osoba niepełnosprawna może złożyć wniosek na dofinansowanie likwidacji barier architektonicznych w każdym roku likwidując bariery etapami.

Dofinansowanie nie obejmuje kosztów poniesionych przed przyznaniem środków finansowych i zawarciem umowy o dofinansowanie ze środków Funduszu.

Wysokość dofinansowania wynosi maksymalnie do **80% wartości** realizowanego przedsięwzięcia, jednakże nie więcej, niż piętnastokrotność przeciętnego wynagrodzenia. Warunkiem jego przyznania jest posiadanie przez wnioskodawcę udziału własnego w kwocie minimum 20% kosztów przedsięwzięcia.

Wnioski o dofinansowanie ze środków PFRON likwidacji barier architektonicznych, w komunikowaniu się i technicznych można składać w ciągu **całego roku**.

5. Turnusy rehabilitacyjne

Z turnusu rehabilitacyjnego mogą skorzystać wszystkie osoby niepełnosprawne, które posiadają ważne orzeczenie o niepełnosprawności oraz wniosek lekarza sprawującego opiekę o skierowanie na turnus, sporządzony nie wcześniej, niż 3 miesiące przed datą złożenia wniosku.

Celem turnusu rehabilitacyjnego, będącego zorganizowaną formą aktywnej rehabilitacji połączonej z wypoczynkiem, jest ogólna poprawa sprawności jego uczestników. Ośrodek organizujący turnus zapewnia osobom niepełnosprawnym odpowiednie warunki pobytu, które muszą być dostosowane do rodzaju i stopnia niepełnosprawności. Czas trwania turnusu wynosi od 14 dni, a organizowane są one tylko na terenie kraju.

Osoba niepełnosprawna ubiegająca się o dofinansowanie kosztów uczestnictwa w turnusie rehabilitacyjnym ze środków PFRON powinna złożyć odpowiedni **wniosek o dofinansowanie** we właściwym dla miejsca zamieszkania powiatowym centrum pomocy rodzinie. Wymagane jest, aby zawierał on oświadczenie o wysokości dochodu w rodzinie oraz liczbie osób we wspólnym gospodarstwie domowym.

Wniosek ten jest rozpatrywany w ciągu **30 dni od dnia złożenia**, a następnie w ciągu 7 dni powiadamia się pisemnie wnioskodawcę o sposobie jego rozpatrzenia, informując o wysokości przyznanego dofinansowania bądź też uzasadniając odmowę jego przyznania. Osoba niepełnosprawna może ubiegać się o dofinansowanie uczestnictwa w turnusie dla **opiekuna**, jeśli lekarz zawrze we wniosku takie zalecenie.

Wysokość dofinansowania wynosi **27% przeciętnego wynagrodzenia w przypadku znacznego stopnia niepełnosprawności, 25% przy umiarkowanym oraz 23% przy lekkim stopniu niepełnosprawności**. Osoby do 16 roku życia z orzeczeniem o niepełnosprawności oraz w wieku od 16 do 24 lat uczące się i niepracujące otrzymują dofinansowanie w wysokości 27%, natomiast opiekun 18% przeciętnego wynagrodzenia. Osoby w szczególnie trudnej sytuacji życiowej mogą liczyć na dofinansowanie w wysokości 35% przeciętnego wynagrodzenia. Powyższe środki można otrzymać tylko **raz w roku kalendarzowym**.

Osoba niepełnosprawna, która otrzymała dofinansowanie do uczestnictwa w turnusie, w terminie 30 dni od dnia otrzymania powiadomienia, jednakże nie później, niż 21 dni przed rozpoczęciem turnusu powinna poinformować powiatowe centrum pomocy rodzinie o jego

wyborze. Centra zobowiązane są również do udzielania informacji dotyczących ośrodków i organizatorów turnusów posiadających wpisy do odpowiednich rejestrów, dzięki czemu osoby niepełnosprawne mogą wybrać odpowiednią do rodzaju niepełnosprawności i zaleceń lekarza ofertę.

Osoba zainteresowana dofinansowaniem do turnusu rehabilitacyjnego pobiera druk wniosku w Dziale ds. Rehabilitacji Społecznej Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Dąbrowie Górniczej, ul. Skibińskiego 1 lub ze strony internetowej www.mops.com.pl.

6. Uprawnienia komunikacyjne

Liczne ulgi przysługują osobom niepełnosprawnym podczas podróży środkami publicznego transportu zbiorowego kolejowego (PKP) i autobusowego (PKS).

Uprawnieni	Przejazdy PKP (2 klasa)	Przejazdy PKS	Uwagi
Dzieci do lat 4	100% ulga - pociągi osobowe, pociągi ekspresowe, IC, EC	100% ulga - autobusy zwykłe i przyspieszone	PKS pod warunkiem nie korzystania z oddzielnego miejsca do siedzenia, a jeśli tak, to 78% ulga
Opiekun towarzyszący osobie niewidomej lub niezdolnej do samodzielnej egzystencji	95% ulga - pociągi osobowe, pociągi ekspresowe, IC, EC	95% ulga - autobusy zwykłe, przyspieszone i pociągi pociągowe	
Dzieci i młodzież dotknięte inwalidztwem lub niepełnosprawne	78% ulga - pociągi osobowe, pociągi ekspresowe, IC, EC	78% ulga - autobusy zwykłe, przyspieszone i pociągi pociągowe	Wyłącznie w ramach przejazdów celowych, np. dom - szkoła
Rodzice lub opiekunowie dzieci i młodzieży dotkniętej inwalidztwem lub niepełnosprawnej	78% ulga - pociągi osobowe, pociągi ekspresowe, IC, EC	78% ulga - autobusy zwykłe, przyspieszone i pociągi pociągowe	Tylko jedno z rodziców lub opiekun na przejazdy celowe, np. dom - szkoła
Osoby niezdolne do samodzielnej egzystencji	49% ulga - pociągi osobowe, 37% ulga - pociągi pociągowe i ekspresowe, IC, EC	49% ulga - autobusy zwykłe, 37% ulga - autobusy przyspieszone i pociągi pociągowe	
Osoby niewidome, które nie są uznane za osoby niezdolne do samodzielnej egzystencji	37% ulga - pociągi osobowe, pociągi ekspresowe, IC, EC	37% ulga - autobusy zwykłe, przyspieszone i pociągi pociągowe	

7. Zwolnienie z opłat za abonament radiowo-telewizyjny

Jednym z uprawnień przysługujących osobom niepełnosprawnym jest zwolnienie z opłat za abonament radiowy i telewizyjny.

Przysługuje ono osobom, które:

- ✓ posiadają orzeczenie o znacznym stopniu niepełnosprawności lub całkowitej niezdolności do pracy oraz niezdolności do samodzielnej egzystencji;
- ✓ ukończyły 75 lat;
- ✓ otrzymują stały zasiłek z pomocy społecznej lub rentę socjalną z ZUS;
- ✓ niesłyszące, u których stwierdzono całkowitą głuchotę lub obustronne upośledzenie słuchu;
- ✓ niewidome;

- ✓ inwalidzi wojenni i wojskowi.

Zwolnienie z opłat jest udzielane na podstawie dokumentów potwierdzających prawo do uprawnień, które należy przedstawić w **urzędzie pocztowym właściwym dla miejsca stałego pobytu osoby uprawnionej**. Przysługuje ono od pierwszego dnia miesiąca po dniu, w którym oświadczenie o spełnianiu warunków do korzystania i przedstawiono dokumenty potwierdzające uprawnienie.

Zwolnienia od opłat abonamentowych **nie przysługują** osobom pozostającym we wspólnym gospodarstwie domowym z co najmniej dwoma osobami, które ukończyły 26 rok życia i nie spełniają warunków do jego uzyskania.

8. Ułatwienia w korzystaniu z muzeów i bibliotek

Emerytom, rencistom oraz inwalidom i osobom niepełnosprawnym wraz z ich opiekunami przysługuje, pod warunkiem okazania odpowiednich dokumentów, opłata ulgowa za wstęp do muzeów państwowych.

9. Edukacja dzieci niepełnosprawnych

Każde dziecko niepełnosprawne ma prawo do pobierania nauki we wszystkich typach szkół, biorąc pod uwagę dostosowanie treści, metod i organizacji nauczania do jego możliwości psychofizycznych. Kształcenie to może być prowadzone w formie nauki w szkołach ogólnodostępnych, szkołach lub oddziałach integracyjnych, szkołach lub oddziałach specjalnych oraz specjalnych ośrodkach szkolno-wychowawczych i specjalnych ośrodkach wychowawczych.

Dzieci i młodzież z zaburzeniami i odchyleniami rozwojowymi kierowane są do odpowiedniej formy kształcenia na podstawie orzeczenia wydanego przez zespół orzekający, które działają w publicznych poradniach psychologiczno-pedagogicznych i innych poradniach specjalistycznych.

Na wniosek rodziców lub opiekunów prawnych zespoły orzekają o potrzebie:

- kształcenia specjalnego;
- indywidualnego nauczania dla dzieci i młodzieży, których stan zdrowia uniemożliwia lub znacznie utrudnia uczęszczanie do szkoły;
- zajęć rewalidacyjno-wychowawczych dla dzieci i młodzieży z upośledzeniem umysłowym w stopniu głębokim.

W przypadku dzieci zakwalifikowanych do kształcenia specjalnego wychowaniem przedszkolnym może być objęte dziecko w wieku powyżej 6 lat, jednak nie dłużej, niż do 10 roku życia. Rozpoczęcie spełniania obowiązku szkolnego przez dzieci niepełnosprawne może zostać odroczone do końca roku szkolnego w tym roku kalendarzowym, w którym dziecko kończy 10 lat. Dla uczniów niepełnosprawnych stworzona jest również możliwość wydłużenia obowiązku szkolnego, jednak nie dłużej, niż do ukończenia 24 lat.

Uczeń niepełnosprawny ma ponadto prawo do:

- nieodpłatnego zakwaterowania w internacie specjalnego ośrodka szkolno-wychowawczego;
- odpowiedniego wyposażenia i oprzyrządowania stanowiska ucznia;
- pomocy psychologiczno-pedagogicznej;
- dostosowania wymagań edukacyjnych do indywidualnych potrzeb, gdy poradnia psychologiczno-pedagogiczna stwierdzi u ucznia trudności w uczeniu się uniemożliwiające sprostanie wymaganiom;

- przystąpienia do sprawdzianu lub egzaminu gimnazjalnego oraz egzaminu maturalnego w formie dostosowanej do niepełnosprawności;
- zwolnienia z nauki drugiego języka obcego, w przypadku, gdy uczeń cierpi na wadę słuchu;
- wydłużenia każdego etapu edukacyjnego przynajmniej o jeden rok.

Każdy student niepełnosprawny, niezależnie od dochodów, może uzyskać **stypendium specjalne**, którego kwota uzależniona jest od stopnia niepełnosprawności. Decyzję o wysokości przyznanego stypendium specjalnego podejmuje rektor danej uczelni. Student może otrzymywać stypendium specjalne przez cały okres studiów, również na pierwszym roku.

Uczeń niepełnosprawny ma ponadto prawo do korzystania z zapewnianego przez gminę **bezpłatnego transportu i opieki w czasie przewozu na zajęcia do szkół podstawowych i gimnazjów lub specjalnych ośrodków szkolno-wychowawczych**. W przypadku uczniów z niepełnosprawnością ruchową oraz upośledzeniem umysłowym w stopniu umiarkowanym lub znacznym, nie dłużej jednak, niż do ukończenia przez nich 21. roku życia, obowiązek ten dotyczy również dowozu do najbliższej szkoły ponadgimnazjalnej.

10. Uprawnienia niepełnosprawnych kierowców

Osoba niepełnosprawna o obniżonej sprawności ruchowej, która kieruje samochodem oznaczonym kartą parkingową, może nie stosować się do niektórych znaków drogowych, dotyczących zakazu ruchu, zakazu wjazdu oraz zakazu postoju.

Uprawnienie to przysługuje także kierującemu pojazdem przewożącemu osobę o obniżonej sprawności ruchowej oraz pracownikom placówek zajmujących się opieką, rehabilitacją lub edukacją osób niepełnosprawnych.

Kartę parkingową, która powinna być umieszczona za przednią szybą w sposób umożliwiający jej odczytanie, wydaje starosta.

Od 22 września 2009r. obowiązują nowe zasady wydawania kart parkingowych dla osób z niepełnosprawnością. Zmiana ta spowodowana jest nowelizacją ustawy Prawo o ruchu drogowym, zgodnie z którą kartę parkingową można otrzymać **wyłącznie na podstawie wydanego przez zespół ds. orzekania o niepełnosprawności:**

- orzeczenia o niepełnosprawności (dla dzieci do 16 lat),
- orzeczenia o stopniu niepełnosprawności
- orzeczenia o wskazaniach do ulg i uprawnień, czyli spełniania przesłanek określonych art. 8. ust 1. ustawy Prawo o ruchu drogowym - *Osoba niepełnosprawna o obniżonej sprawności ruchowej, kierująca pojazdem samochodowym oznaczonym kartą parkingową może nie stosować się do niektórych znaków drogowych dotyczących zakazu ruchu lub postoju,*

Osoba niepełnosprawna kierująca pojazdem samochodowym oznaczonym karta parkingową, jak i kierujący pojazdem przewożący taką osobę mogą, pod warunkiem zachowania szczególnej ostrożności nie stosować się do zakazów znakami drogowymi:

- ✓ zakaz ruchu
- ✓ zakaz wjazdu pojazdów silnikowych, z wyjątkiem motocykli
- ✓ zakazu wjazdu autobusów,
- ✓ zakazu wjazdu motocykli,
- ✓ zakazu wjazdu motorowerów

- ✓ zakazu postoju,
- ✓ zakazu postoju w dni nieparzyste,
- ✓ zakazu postoju w dni parzyste,
- ✓ strefa ograniczonego postoju.

Kartę parkingową mogą otrzymać osoby o **obniżonej sprawności ruchowej** na podstawie orzeczenia o zaliczeniu do znacznego, umiarkowanego lub lekkiego stopnia niepełnosprawności o przyczynie niepełnosprawności z kodu **R lub N**.

Od 22 września 2009r. karty parkingowe nie są wydawane osobom posiadającym orzeczenia wydane przez komisje ZUS, KRUS oraz komisje resortowe podlegające MON i MSWiA. Osoby niepełnosprawne posiadające ww. orzeczenia, a zainteresowane uzyskaniem karty parkingowej, będą musiały uzyskać dodatkowo stosowne orzeczenie zespołu ds. orzeczenia o niepełnosprawności

PAMIĘTAJMY, aby po otrzymaniu orzeczenia nie poprzestać na spojrzeniu jaki stopień niepełnosprawności otrzymaliśmy, ale przeanalizować dalsze zapisy. Ktoś kto ma kłopoty z poruszaniem się powinien w orzeczeniu mieć zapis R.

Karta parkingowa wydawana jest przez Wydział Zdrowia, polityki Społecznej i Aktywizacji Zawodowej w Urzędzie Miejskim w Dąbrowie Górniczej, ul. Graniczna 21.

Za wydanie karty pobiera się **opłatę**, która aktualnie wynosi **25 zł**.

11. Zwolnienie od podatków lokalnych

Niewidome, głuchonieme i niedołążne osoby niepełnosprawne zwolnione są na podstawie orzeczenia o stopniu niepełnosprawności z płacenia podatku od posiadania psów będących pomocą dla nich.

12. Ulgi podatkowe

Osobom niepełnosprawnym, jak i podatnikom, na których utrzymaniu znajduje się osoba niepełnosprawna, przysługuje ulga w podatku dochodowym, zwana ulgą rehabilitacyjną. Pozwala ona na odliczenie wydatków poniesionych na cele rehabilitacyjne oraz na ułatwienia w wykonywaniu czynności życiowych.

Zgodnie z przepisami ustawy z dnia 26 lipca 1991r. o podatku dochodowym od osób fizycznych (t.j. Dz. U. z 2000r. Nr 14, poz. 176 z późn. zm.), ulgi w podatku dochodowym przysługują:

- 1) podatnikowi będącemu osobą niepełnosprawną lub
- 2) podatnikowi, na którego utrzymaniu pozostają takie osoby niepełnosprawne jak: współmałżonek, dzieci własne i przysposobione, dzieci obce przyjęte na wychowanie, pasierbowie, rodzice, rodzice współmałżonka, rodzeństwo, ojczym, macocha, zięciowie i synowie - jeżeli w roku podatkowym dochody tych osób niepełnosprawnych nie przekraczają kwoty 9.120 zł. W przeciwnym wypadku ulgi przysługują podatnikowi będącemu osobą niepełnosprawną. Jeśli więc osoba niepełnosprawna pozostająca na utrzymaniu podatnika osiąga dochody, należy dokonać wstępnego oszacowania jaki dochód w całym roku podatkowym może ona uzyskać. Rachunki muszą być bowiem wystawione na osobę, która będzie odliczała określone wydatki.

Podstawowym warunkiem odliczenia wydatków jest posiadanie przez osobę niepełnosprawną, której dotyczy wydatek:

- 1) orzeczenia o niepełnosprawności lub stopniu niepełnosprawności, lub
- 2) decyzji przyznającej rentę z tytułu całkowitej lub częściowej niezdolności do pracy, rentę szkoleniową albo rentę socjalną.

Jednocześnie w przepisach regulujących poszczególne ulgi, mowa jest o osobach zaliczonych do I i II grupy inwalidztwa, przez co należy rozumieć osoby w stosunku do których, orzeczono odpowiednio:

- całkowitą niezdolność do pracy oraz niezdolność do samodzielnej egzystencji albo znaczny stopień niepełnosprawności,
- całkowitą niezdolność do pracy albo umiarkowany stopień niepełnosprawności.

Odciczenie ulg może być dokonane również w przypadku, gdy osoba, której dotyczy wydatek, posiada orzeczenie o niepełnosprawności wydane przez właściwy organ na podstawie odrębnych przepisów obowiązujących do dnia 31 sierpnia 1997 r.

Zgodnie z art. 26 ust. 7c ww. ustawy, warunkiem skorzystania z większości ulg rehabilitacyjnych jest posiadanie przez podatnika dokumentów stwierdzających poniesienie wydatków (faktury VAT lub rachunku). **Nie dotyczy to wydatków na:**

- 1) używanie samochodu osobowego, stanowiącego własność (współwłasność) osoby niepełnosprawnej zaliczonej do I lub II grupy inwalidztwa lub podatnika mającego na utrzymaniu osobę niepełnosprawną zaliczoną do I lub II grupy inwalidztwa albo dzieci niepełnosprawne, które nie ukończyły 16 roku życia, dla potrzeb związanych z koniecznym przewozem na niezbędne zabiegi leczniczo-rehabilitacyjne. Niektóre urzędy skarbowe żądają przedstawienia dokumentów poświadczających korzystanie z takich zabiegów.
- 2) opłacenie przewodników osób niewidomych I lub II grupy inwalidztwa oraz osób z niepełnosprawnością narządu ruchu zaliczonych do I grupy inwalidztwa,
- 3) utrzymanie przez osoby niewidome I lub II grupy inwalidztwa, psa przewodnika.

W każdym z tych trzech przypadków można odliczyć ustalaną co roku kwotę, bez potrzeby dokumentowania poniesionych wydatków.

Aby odliczyć pozostałe wydatki należy posiadać dokumenty stwierdzające ich poniesienie.

Zgodnie z artykułem 26 ust. 7a ww. ustawy, są to wydatki na:

- 1) adaptację i wyposażenie mieszkań oraz budynków mieszkalnych stosownie do potrzeb wynikających z niepełnosprawności,
- 2) przystosowanie pojazdów mechanicznych do potrzeb wynikających z niepełnosprawności,
- 3) zakup i naprawę indywidualnego sprzętu, urządzeń i narzędzi technicznych niezbędnych w rehabilitacji oraz ułatwiających wykonywanie czynności życiowych, stosownie do potrzeb wynikających z niepełnosprawności, z wyjątkiem sprzętu gospodarstwa domowego,
- 4) zakup wydawnictw i materiałów (pomocy) szkoleniowych, stosownie do potrzeb wynikających z niepełnosprawności,
- 5) odpłatność za pobyt na turnusie rehabilitacyjnym,
- 6) odpłatność za pobyt na leczeniu w zakładzie lecznictwa uzdrowiskowego, za pobyt w zakładzie rehabilitacji leczniczej, zakładach opiekuńczo-leczniczych i pielęgnacyjno-opiekuńczych oraz odpłatność za zabiegi rehabilitacyjne,
- 7) opiekę pielęgniarstwa w domu nad osobą niepełnosprawną w okresie przewlekłej choroby uniemożliwiającej poruszanie się oraz usługi opiekuńcze świadczone dla osób niepełnosprawnych zaliczonych do I grupy inwalidztwa,
- 8) opłacenie tłumacza języka migowego,
- 9) kolonie i obozy dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnej oraz dzieci osób niepełnosprawnych, które nie ukończyły 25 roku życia,

- 10) leki - w wysokości stanowiącej różnicę pomiędzy faktycznie poniesionymi wydatkami w danym miesiącu a ustaloną co roku kwotą, jeśli lekarz specjalista stwierdzi, że osoba niepełnosprawna powinna stosować określone leki (stałe lub czasowo),
- 11) odpłatny, konieczny przewóz na niezbędne zabiegi leczniczo-rehabilitacyjne:
  - a) osoby niepełnosprawnej - karetką transportu sanitarnego,
  - b) osoby niepełnosprawnej, zaliczonej do I lub II grupy inwalidztwa, oraz dzieci niepełnosprawnych do lat 16 - również innymi środkami transportu niż karetka transportu sanitarnego,
- 12) odpłatne przejazdy środkami transportu publicznego związane z pobytem:
  - a) na turnusie rehabilitacyjnym,
  - b) w zakładzie lecznictwa uzdrowiskowego, w zakładzie rehabilitacji leczniczej, zakładach opiekuńczo-leczniczych i pielęgnacyjno-opiekuńczych,
  - c) na koloniach i obozach dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnej oraz dzieci osób niepełnosprawnych, które nie ukończyły 25 roku życia

Wydatki na cele rehabilitacyjne podlegają odliczeniu od dochodu, a nie od kwoty podatku. Nie można odliczyć jednak tych wydatków na cele rehabilitacyjne, które zostały sfinansowane (dofinansowane) ze środków zakładowego funduszu rehabilitacji osób niepełnosprawnych, Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych lub ze środków Narodowego Funduszu Zdrowia, zakładowego funduszu świadczeń socjalnych albo zostały zwrócone podatnikowi w jakiegokolwiek formie. Jeśli wydatki były tylko częściowo finansowane z powyższych funduszy czy środków, odliczeniu podlega różnica pomiędzy poniesionymi wydatkami a kwotą sfinansowaną czy zwróconą z jakichkolwiek innych środków. Można więc odliczyć tylko te wydatki, które podatnik pokrył z własnych dochodów.

W sytuacji, gdy wydatki były częściowo finansowane z powyższych środków, odliczeniu podlega **różnica pomiędzy wydatkami a kwotą dofinansowaną**.

III. Pomoc finansowa i rzeczowa

1. Zasilek pielęgnacyjny i świadczenie pielęgnacyjne

Zasilek pielęgnacyjny przyznawany jest w celu pokrycia wydatków wynikających z konieczności zapewnienia osobie niepełnosprawnej opieki w związku z niezdolnością do samodzielnej egzystencji.

Uprawnione są do niego osoby niepełnosprawne posiadające **orzeczenie o znacznym stopniu niepełnosprawności, niepełnosprawne dzieci, osoby, które ukończyły 75 lat** oraz osoby legitymujące się orzeczeniem o **umiarkowanym stopniu niepełnosprawności, jeśli niepełnosprawność ta powstała do 21 roku życia**. W chwili obecnej zasilek pielęgnacyjny wypłacany jest w wysokości **153,00 zł miesięcznie**.

Świadczenie pielęgnacyjne

Prawo do świadczenia pielęgnacyjnego jest ustalane bez badania sytuacji dochodowej rodziny. Od 1 stycznia 2010 r., przysługuje osobie zdolnej do pracy: matce lub ojcu; opiekunowi faktycznemu dziecka (tj. osobie, która opiekuje się dzieckiem i wystąpiła do sądu rodzinnego o przysposobienie dziecka); innej osobie, na której zgodnie z Kodeksem rodzinnym i opiekuńczym, ciąży obowiązek alimentacyjny, jeżeli nie podejmują lub rezygnują z zatrudnienia, aby sprawować opiekę nad:

- dzieckiem z orzeczoną niepełnosprawnością (łącznie ze wskazaniami: konieczności stałej lub długotrwałej opieki lub pomocy innej osoby w związku ze znacznie

ograniczoną możliwością samodzielnej egzystencji oraz konieczności stałego współdziałania na co dzień opiekuna dziecka w procesie jego leczenia, rehabilitacji i edukacji),

- albo nad osobą z orzeczonym znacznym stopniem niepełnosprawności. Świadczenie to od 1 listopada 2009 r. przysługuje w wysokości 520 zł miesięcznie. Za osobę otrzymującą świadczenie pielęgnacyjne opłacana jest składka emerytalno – rentowa i zdrowotna.

W związku ze zniesieniem kryterium dochodowego prawo do świadczenia pielęgnacyjnego ustalane jest na okres ważności orzeczenia o niepełnosprawności. Jeżeli niepełnosprawność dziecka lub stopień niepełnosprawności osoby powyżej 16 roku życia ustalane są po raz pierwszy, a instytucja wydająca orzeczenie wyda je po kilku miesiącach, świadczenie pielęgnacyjne jest wypłacone wstecznie, o ile wniosek zostanie złożony w Dziale świadczeń rodzinnych w ciągu trzech miesięcy od dnia wydania orzeczenia.

Świadczenie pielęgnacyjne nie przysługuje, jeżeli:

- 1) osoba sprawująca opiekę ma ustalone prawo do: emerytury, renty, zasiłku stałego, nauczycielskiego świadczenia kompensacyjnego, zasiłku przedemerytalnego lub świadczenia przedemerytalnego;
- 2) osoba wymagająca opieki:
  - a) pozostaje w związku małżeńskim,
  - b) została umieszczona w rodzinie zastępczej, z wyjątkiem rodziny zastępczej spokrewnionej z dzieckiem, na której ciąży obowiązek alimentacyjny, albo w związku z koniecznością kształcenia, rewalidacji lub rehabilitacji, w placówce zapewniającej całodobową opiekę, w tym w specjalnym ośrodku szkolno-wychowawczym i korzysta w niej z całodobowej opieki przez więcej niż 5 dni w tygodniu, z wyjątkiem zakładów opieki zdrowotnej;
- 3) ktoś w rodzinie ma ustalone prawo do wcześniejszej emerytury na to dziecko;
- 4) ktoś w rodzinie ma ustalone prawo do dodatku do zasiłku rodzinnego z tytułu sprawowania opieki nad dzieckiem w czasie urlopu wychowawczego albo do świadczenia pielęgnacyjnego na to lub na inne dziecko w rodzinie;
- 5) na osobę wymagającą opieki członek rodziny jest uprawniony za granicą do świadczenia na pokrycie wydatków związanych z opieką, chyba że przepisy o koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego lub dwustronne umowy stanowią inaczej.

Wniosek o zasiłek pielęgnacyjny oraz świadczenie pielęgnacyjne składa się w **urzędzie gminy** lub w **ośrodku pomocy społecznej** właściwym ze względu na miejsce zamieszkania

2. Inne świadczenia pomocy społecznej

Każda osoba niepełnosprawna znajdująca się w trudnej sytuacji życiowej może starać się o zasiłek z pomocy społecznej. Niezbędnym warunkiem jest trudna sytuacja finansowa, czyli miesięczny dochód nie może być większy od tzw. kryterium dochodowego, którego wysokość dla osoby samotnie gospodarującej wynosi 477 zł, a na osobę w rodzinie 351 zł.

Obliczając kryterium dochodowe na osobę w rodzinie sumuje się **dochody netto wszystkich członków rodziny z miesiąca poprzedzającego złożenie wniosku.**

Zasiłek stały przysługuje pełnoletniej osobie, zarówno samotnie gospodarującej, jak i pozostającej w rodzinie, całkowicie niezdolnej do pracy z powodu wieku lub

niepełnosprawności, jeżeli jej dochód jest niższy od właściwego kryterium. Całkowita niezdolność do pracy oznacza znaczny lub umiarkowany stopień niepełnosprawności, jak i orzeczenia im równoważne.

Zasiłek stały nie przysługuje osobie uprawnionej do renty socjalnej, jak również otrzymującej świadczenie pielęgnacyjne lub dodatek z tytułu samotnego wychowywania dziecka i utraty prawa do zasiłku dla bezrobotnych na skutek upływu okresu jego pobierania.

Zasiłek wypłacany jest w wysokości **różnicy pomiędzy kryterium dochodowym a dochodem** osoby, a więc maksymalnie może wynosić 444 zł, a minimalnie 30 zł.

Zasiłek okresowy wypłacany jest w przypadku długotrwałej choroby, niepełnosprawności, bezrobocia oraz możliwości utrzymania lub nabycia uprawnień do świadczeń z innych systemów zabezpieczenia społecznego. Jego wysokość ustala się podobnie, jak w przypadku zasiłku stałego, przy czym maksymalna wysokość nie może przekroczyć 418 zł, a minimalna 20 zł.

Zasiłek celowy wypłacany jest w celu zaspokojenia konkretnej potrzeby i może być przeznaczony m.in. na pokrycie kosztów zakupu żywności, leków, leczenia, opału, odzieży, niezbędnych przedmiotów użytku domowego, a także drobne remonty i naprawy w mieszkaniu, koszty pogrzebu oraz bilet kredytowy. Zasiłek ten może być również przyznany osobie lub rodzinie, która poniosła straty w wyniku zdarzenia losowego, klęski żywiołowej lub ekologicznej. W tych dwóch ostatnich przypadkach pomoc może być przyznana niezależnie od dochodu.

Wsparcie z pomocy społecznej udzielane jest na **wniosek osoby zainteresowanej**, która powinna w tym celu zgłosić się do ośrodka pomocy społecznej w miejscu zamieszkania. Decyzja podejmowana jest po przeprowadzeniu przez pracownika socjalnego rodzinnego **wywiadu środowiskowego**. Ma on prawo domagać się złożenia oświadczenia o uzyskiwanych dochodach i stanie majątkowym, a przy odmowie złożenia wniosku mogący może spotkać się z odmową udzielenia pomocy.

Osoby i rodziny korzystające ze świadczeń z pomocy społecznej są zobowiązane niezwłocznie poinformować organ, który przyznał świadczenie, o każdej **zmianie sytuacji osobistej, dochodowej i majątkowej**, która wiąże się z podstawą do przyznania świadczeń.

3. Renta socjalna

Renta socjalna przysługuje osobie pełnoletniej całkowicie niezdolnej do pracy z powodu naruszenia sprawności organizmu, które powstało przed ukończeniem 18 roku życia, jak również w trakcie nauki w szkole lub w szkole wyższej przed ukończeniem 25 roku życia bądź też w trakcie studiów doktoranckich lub aspirantury naukowej. Ustalenia całkowitej niezdolności do pracy, a tym samym prawa do renty socjalnej, dokonuje lekarz orzecznik ZUS.

Wysokość renty socjalnej wynosi 84% kwoty najniższej renty z tytułu całkowitej niezdolności do pracy. Aktualnie, od dnia 1 marca 2008 roku, jest to kwota **534,48 zł brutto**.

Renta socjalna nie przysługuje osobie uprawnionej do emerytury, uposażenia w stanie spoczynku, renty z tytułu niezdolności do pracy, renty inwalidzkiej lub pobierającej świadczenie o charakterze rentowym z instytucji zagranicznych, renty strukturalnej, a także

osobie uprawnionej do zasiłku przedemerytalnego lub świadczenia przedemerytalnego. Prawo do niej również są pozbawieni właściciele lub posiadacze nieruchomości rolnej o powierzchni powyżej 5 ha przeliczeniowych.

W przypadku **zbiegu uprawnień renty socjalnej i rodzinnej** kwota renty socjalnej ulega takiemu obniżeniu, aby łączna kwota świadczeń nie przekraczała 200% kwoty najniższej renty z tytułu całkowitej niezdolności do pracy, czyli **1.272,58 zł**. Renta socjalna nie przysługuje, gdy wysokość **renty rodzinnej przekracza 200% kwoty najniższej renty z tytułu całkowitej niezdolności do pracy**.

W razie **osiągnięcia przychodów z tytułu** zatrudnienia, pracy zarobkowej, prowadzenia działalności pozarolniczej, pobranych zasiłków (chorobowego, macierzyńskiego i opiekuńczego), wynagrodzenia za czas niezdolności do pracy, świadczenia rehabilitacyjnego i wyrównawczego, zasiłku wyrównawczego i dodatku wyrównawczego, jak również innych, zaliczonych do źródeł przychodów podlegających opodatkowaniu, **rentę socjalną zawieszają za miesiąc, w którym zostały osiągnięte przychody łącznie wyższe, niż 30% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia za ostatni kwartał kalendarzowy**.

Osoba pobierająca rentę jest zobowiązana **niezwłocznie powiadomić** Zakład Ubezpieczeń Społecznych ją wypłacający o **osiągnięciu przychodu powodującego zawieszenie w formie pisemnego oświadczenia**. Prawo do renty socjalnej zawieszają za miesiąc, w którym uzyskany został przychód przekraczający pułap, tak więc, gdy np. w kolejnym miesiącu będzie on niższy, renta jest wznowiana.

Renta przyznawana jest na podstawie **wniosku** osoby ubiegającej się o nią, jej przedstawiciela ustawowego, jak również innej osoby lub kierownika ośrodka pomocy społecznej.

Decyzję w sprawie przyznania wydaje **Zakład Ubezpieczeń Społecznych właściwy ze względu na miejsce zamieszkania**, który rentę wypłaca i wstrzymuje.

4. Świadczenia z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych

Osoby ubezpieczone, spełniające łącznie trzy warunki, tj. będące niezdolnymi do pracy, mające wymagany okres składkowy i nieskładkowy oraz ich niezdolność do pracy powstała w okresach ustawowo ściśle określonych lub nie później, niż 18 miesięcy od ustania tych okresów, mogą otrzymać rentę z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych wypłacaną przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych.

Oceny niezdolności do pracy dokonuje **lekarz orzecznik ZUS**, orzekając nie tylko o niezdolności do pracy, ale również jej stopniu. Ustala on ponadto datę powstania niezdolności do pracy, przewidywany okres jej trwania, związek z określonymi okolicznościami, niezdolność do samodzielnej egzystencji oraz celowość przekwalifikowania zawodowego. Orzeczenie to stanowi podstawę do wydania decyzji w sprawie określonych świadczeń, przy czym **nie przysługuje od niego odwołanie**.

Do przyznania renty wymagany jest **okres ubezpieczeniowy uzależniony od wieku osoby, w którym powstała niezdolność do pracy**. Wynosi on:

- rok, jeśli niezdolność powstała przed ukończeniem 20 lat;
- 2 lata - w wieku od 20 do 22 lat;
- 3 lata - w wieku od 22 do 25 lat;
- 4 lata - w wieku od 25 do 30 lat;

- 5 lat - w wieku powyżej 30 lat.

W stosunku do osób **powyżej 30 roku życia** okres 5 lat musi przypadać w ciągu ostatniego dziesięciolecia przed dniem zgłoszenia wniosku o rentę lub dniem powstania niezdolności do pracy.

Jeśli ubezpieczony **nie osiągnął wymaganego okresu składkowego i nieskładkowego**, warunek jego posiadania uważa się za spełniony, gdy został on zgłoszony do ubezpieczenia przed ukończeniem 18 lat albo w ciągu 6 miesięcy po ukończeniu nauki w szkole ponadpodstawowej, ponadgimnazjalnej lub w szkole wyższej oraz do dnia powstania niezdolności do pracy miał bez przerwy lub z przerwami nieprzekraczającymi 6 miesięcy okresy składkowe i nieskładkowe.

W sytuacji, gdy **niezdolność do pracy powstała w okresie późniejszym niż 18 miesięcy od ustania okresów wskazanych w ustawie**, renta może zostać przyznana osobie, która:

- została uznana za całkowicie niezdolną do pracy;
- spełnia warunek posiadania wymaganego okresu składkowego i nieskładkowego;
- legitymuje się co najmniej 20-letnim (w przypadku kobiety) i 25-letnim (w przypadku mężczyzny) okresem składkowym i nieskładkowym.

Postępowanie w sprawie przyznania renty wszczynają się na podstawie **wniosku** złożonego przez zainteresowanego, do którego należy załączyć **zaświadczenie o stanie zdrowia wydane przez lekarza prowadzącego leczenie, ankietę wypełnioną przez zakład pracy oraz dokumenty potwierdzające okresy składkowe i nieskładkowe**.

Decyzje w sprawach świadczeń wydają organy rentowe właściwe ze względu na **miejsce zamieszkania**. Od decyzji przysługuje oczywiście **odwołanie w terminie miesiąca od dnia jej doręczenia**, wnoszone za pośrednictwem organu, który wydał decyzję, do okręgowego sądu pracy i ubezpieczeń społecznych.

Osobie, której niezdolność do pracy została uznana za trwałą, przysługuje **renta stała**, jeśli natomiast niezdolność ma charakter czasowy, **renta okresowa** przez czas wskazany w decyzji. Z kolei w sytuacji, gdy osoba spełnia warunki do przyznania renty i jednocześnie uzyska orzeczenie o celowości przekwalifikowania zawodowego ze względu na niezdolność do pracy w dotychczasowym zawodzie, może otrzymać **rentę szkoleniową** na okres 6 miesięcy, z możliwością przedłużenia o 30 miesięcy.

Wysokość najniższych rent od dnia 1 marca 2008 roku wynosi w przypadku całkowitej niezdolności do pracy **636,29 zł**, natomiast z tytułu częściowej niezdolności do pracy **489,44 zł brutto**.

5. Zaopatrzenie w sprzęt rehabilitacyjny, przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze

Zaopatrzenie w przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze przysługuje na zlecenie lekarza ubezpieczenia zdrowotnego i w zależności od rodzaju środka jest ono bezpłatne lub wymaga częściowej odpłatności. W tym drugim przypadku można ubiegać się o dofinansowanie zaopatrzenia ze środków PFRON za pośrednictwem powiatowego centrum pomocy rodzinie.

Rozporządzenie określa szczegółowy wykaz przedmiotów ortopedycznych, środków pomocniczych i leczniczych środków technicznych, wysokość udziału własnego ubezpieczonego w cenie ich nabycia, podstawowe kryteria ich przyznawania, okresy użytkowania, a także przedmioty ortopedyczne podlegające naprawie.

Procedura rozpoczyna się od wystawienia **wniosku o wydanie przedmiotu ortopedycznego (środka pomocniczego)** przez upoważnionego lekarza, który następnie należy potwierdzić w najbliższym oddziale NFZ. Z potwierdzonym wnioskiem można udać się do wybranego przez siebie punktu ortopedycznego, sklepu lub apteki, które podpisały umowę z NFZ o udzielanie świadczeń opieki zdrowotnej i tam go zrealizować.

W przypadku zaopatrzenia w **środki pomocnicze o miesięcznym okresie użytkowania**, tj. pieluchomajtki, sprzęt stomijny, cewniki, worki i zestawy infuzyjne do osobistych pomp insulinowych, nie trzeba zgłaszać się każdorazowo po potwierdzenie z NFZ, bowiem można starać się o wydanie przez NFZ Karty Comiesięcznego Zaopatrzenia ważnej przez 12 miesięcy od daty wystawienia.

Zaopatrzenie w przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze często wymaga **finansowego udziału własnego**, zdarza się również, że limit ceny na dany przedmiot jest za niski, aby zrealizować zaopatrzenie bezpłatnie. W takiej sytuacji osoby niepełnosprawne mogą ubiegać się o **dofinansowanie ze środków PFRON**, które obejmuje również **sprzęt rehabilitacyjny nie znajdujący się w wykazach przedmiotów finansowanych przez NFZ**.

O dofinansowanie ze środków PFRON mogą ubiegać się osoby niepełnosprawne, których **średni miesięczny dochód**, podzielony przez liczbę osób pozostających we wspólnym gospodarstwie domowym, obliczony z okresu ostatnich trzech miesięcy przed dniem złożenia wniosku, nie przekracza 50% przeciętnego wynagrodzenia na członka rodziny pozostającego we wspólnym gospodarstwie domowym lub 65% przeciętnego wynagrodzenia w przypadku osoby samotnej.

Wysokość dofinansowania zaopatrzenia w **sprzęt rehabilitacyjny** wynosi do 60% jego kosztów, jednak nie więcej, niż do wysokości pięciokrotnego przeciętnego wynagrodzenia, natomiast w przypadku **przedmiotów ortopedycznych i środków pomocniczych** do 100% udziału własnego osoby niepełnosprawnej w limicie ceny na dany przedmiot lub też do 150% sumy kwoty limitu na dany przedmiot i wymaganego udziału własnego, jeśli cena zakupu jest wyższa, niż ustalony limit.

Osoba zainteresowana **dofinansowaniem do przedmiotów ortopedycznych i środków pomocniczych** składa wniosek wraz z kopią aktualnego orzeczenia o niepełnosprawności oraz:

- oryginał faktury zakupu określającą cenę nabycia z wyodrębnioną kwotą opłaconą w ramach ubezpieczenia zdrowotnego oraz kwotą udziału własnego lub inny dokument potwierdzający zakup wraz z potwierdzoną za zgodność przez świadczeniodawcę realizującego zlecenie, kopią zrealizowanego zlecenia na zaopatrzenie w przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze
- lub
- kopię zlecenia na zaopatrzenie w przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze wraz z ofertą określa cenę nabycia z wyodrębnioną kwotą opłaconą w ramach ubezpieczenia zdrowotnego i kwotą udziału własnego oraz termin realizacji zlecenia od momentu przyjęcia go do realizacji.

Po pozytywnym rozpatrzeniu wniosku, środki są przekazywane na podstawie przedłożonej faktury VAT na konto wnioskodawcy w przypadku uiszczenia przez niego całej kwoty lub na konto sprzedawcy, w przypadku wystawienia faktury z odroczonym terminem płatności.

Dofinansowanie do zakupu **sprzętu rehabilitacyjnego** następuje na wniosek osoby niepełnosprawnej. Do wniosku należy załączyć zaświadczenie lekarskie informujące, iż

wnioskowany do dofinansowania sprzęt jest niezbędny dla wnioskodawcy do rehabilitacji w warunkach domowych oraz, że wnioskodawca nie ma możliwości korzystania z niego w najbliższej przyszłości. Załącza się również kopię orzeczenia o niepełnosprawności, ofertę cenową na wymieniony we wniosku sprzęt rehabilitacyjny lub fakturę pro-forma. Na podstawie pozytywnie rozpatrzonego wniosku zawiera się umowę określającą kwotę dofinansowania, kwotę udziału własnego wnioskodawcy, rodzaj dofinansowanego sprzętu oraz ostateczny termin jego zakupu.

Wyplata dofinansowania następuje na podstawie oryginału faktury zakupu ww. sprzętu oraz dowodu uiszczenia wpłaty własnej wnioskodawcy, zgodnie z zawartą wcześniej umową.

Osoba zainteresowana dofinansowaniem pobiera druk wniosku w Dziale ds. Rehabilitacji Społecznej Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Dąbrowie Górniczej, ul. Skibińskiego 1, (pok. nr 24, 25). Wnioski dostępne są na stronie internetowej; www.mops.com.pl, zakładka osoby starsze i niepełnosprawne.

IV. Aktywizacja zawodowa

1. Dotacja na rozpoczęcie działalności

Osoba niepełnosprawna zarejestrowana w powiatowym urzędzie pracy jako bezrobotna lub poszukująca pracy i niepozostająca w zatrudnieniu może otrzymać jednorazową dotację na rozpoczęcie działalności gospodarczej bądź rolniczej do wysokości piętnastokrotności przeciętnego wynagrodzenia.

Dotację można otrzymać tylko raz i pod warunkiem, że osoba nie korzysta aktualnie z pożyczki udzielonej z Funduszu Pracy.

Dotacja może być udzielona na rozpoczęcie działalności wytwórczej, budowlanej, handlowej, usługowej i rolniczej, polegającej na prowadzeniu działów specjalnych produkcji rolnej oraz na wniesienie wkładu własnego do spółdzielni socjalnej.

Wniosek o dotację osoba niepełnosprawna składa w wyznaczonej przez starostę jednostce organizacyjnej. W sytuacji, jeśli nie dotrzyma ona podpisanej umowy z winy leżącej po jej stronie, jest **zobowiązana do zwrotu dotacji wraz z odsetkami.**

2. Dofinansowanie oprocentowania kredytu

Formą pomocy dla osób niepełnosprawnych prowadzących działalność gospodarczą jest dofinansowanie do wysokości 50% oprocentowania kredytu bankowego zaciągniętego na jej kontynuowanie.

Warunkiem jest tutaj, aby osoba starająca się o dofinansowanie nie była w **wieku emerytalnym** oraz wcześniej **nie korzystała z pożyczki na działalność gospodarczą lub rolniczą.** Dofinansowanie następuje na podstawie **umowy zawartej ze starostą.**

Dotacja i dofinansowanie do oprocentowania kredytu bankowego udzielane jest w ramach pomocy *de minimis*.

3. Szkolenie organizowane przez PUP

Formą aktywizacji zawodowej są szkolenia organizowane przez powiatowe urzędy pracy przeznaczone dla osób niepełnosprawnych nie pozostających w zatrudnieniu i zarejestrowanych jako bezrobotne lub poszukujące pracy.

Ich celem jest zwiększenie szans na uzyskanie zatrudnienia oraz podwyższenie posiadanych kwalifikacji zawodowych, zwłaszcza w przypadku braku kwalifikacji zawodowych, konieczności ich zmiany w związku z brakiem pracy oraz utraty zdolności do wykonywania dotychczasowego zawodu. Szkoleniem tym mogą być objęte również osoby niepełnosprawne będące w **okresie wypowiedzenia umowy o pracę z przyczyn nietyczących pracowników**.

Osoba niepełnosprawna kierowana jest na szkolenie z **inicjatywy własnej** lub też **na podstawie orzeczenia właściwego organu**.

Koszty finansowane są ze środków PFRON, a więc jest ono **bezpłatne**. Wyjątek stanowi sytuacja, gdy osoba niepełnosprawna **nie ukończyła szkolenia z własnej winy** i jest wówczas zobowiązana do **zwrotu jego kosztów**, chyba że powodem było podjęcie zatrudnienia.

Refundacja nie może dotyczyć kosztów poniesionych przez pracodawcę przed dniem zawarcia umowy

4. Szkolenie na wniosek osoby niepełnosprawnej

Kierownik powiatowego urzędu pracy może skierować osobę niepełnosprawną zarejestrowaną jako bezrobotna lub poszukująca pracy na wskazane przez nią szkolenie, jeśli uprawdopodobni ona, że zwiększy to szanse na uzyskanie zatrudnienia lub podwyższy dotychczasowe kwalifikacje zawodowe.

Koszt szkolenia, które jest finansowane ze środków PFRON, nie może przekroczyć **dziesięciokrotności przeciętnego wynagrodzenia**.

Osoba niepełnosprawna jest zobowiązana do zwrotu kosztów tylko wówczas, gdy nie ukończyła go z własnej winy, chyba że powodem było podjęcie zatrudnienia.

5. Warsztaty terapii zajęciowej

Warsztaty terapii zajęciowej pełnią ważną rolę w rehabilitacji zawodowej i społecznej osób niepełnosprawnych o obniżonej sprawności intelektualnej i ruchowej. Stwarzają one możliwość przywrócenia tym osobom umiejętności niezbędnych do podjęcia zatrudnienia poprzez stosowanie odpowiednich technik terapii zajęciowej, zmierzających do ich usamodzielnienia, nauczania wykonywania czynności niezbędnych w życiu codziennym oraz wpojenia umiejętności zawodowych umożliwiających podjęcie pracy.

Uczestnikami warsztatów mogą być osoby **posiadające orzeczenie o niepełnosprawności, niezdolne do podjęcia pracy, posiadające w orzeczeniu wskazanie do uczestnictwa w terapii zajęciowej**. Zgłoszenia osób chcących uczestniczyć w warsztacie przyjmowane są przez organ prowadzący w uzgodnieniu z powiatowym centrum pomocy rodzinie.

Terapię realizuje się na podstawie **indywidualnego programu rehabilitacji** sporządzanego dla każdego uczestnika. Rada programowa warsztatu dokonuje okresowej oraz, przynajmniej raz na 3 lata, kompleksowej oceny realizacji programu rehabilitacji przez uczestnika. Ocena ta jest podstawą do dalszych działań podejmowanych w stosunku do osoby niepełnosprawnej, którymi mogą być:

- podjęcie przez nią zatrudnienia;
- skierowanie do ośrodka wsparcia ze względu na brak postępów w rehabilitacji i złe rokowania odnośnie postępów w przyszłości;

- przedłużenie uczestnictwa w terapii ze względu na pozytywne rokowania odnośnie postępów w rehabilitacji, okresowy brak możliwości podjęcia zatrudnienia lub okresowy brak możliwości skierowania do ośrodka wsparcia.

JEDNOSTKA PROWADZĄCA WARSZTATY TERAPII ZAJĘCIOWEJ: DĄBROWSKIE STOWARZYSZENIE NA RZECZ OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH "OTWARTE SERCA" W DĄBROWIE GÓRNICZEJ

Kontakt: **Warsztat Terapii Zajęciowej "Otwarte Serca"**

41-303 Dąbrowa Górnicza, ul. Gwardii Ludowej 107

tel./fax (0-32) 261 91 44

e-mail: wtz@otwarteserca.com, kierownik@otwarteserca.com

Warsztat Terapii Zajęciowej „Otwarte Serca” od 5 lat zajmuje się rehabilitacją zawodową i społeczną osób niepełnosprawnych z terenu Dąbrowy Górniczej. Zajęcia tutaj odbywają się od **8.00 – 15.00 od poniedziałku do piątku**.

Uczestnicy warsztatu pracują w 9 pracowniach:

- 1) pracownia informatyczna,
- 2) pracownia gospodarstwa domowego,
- 3) pracownia malarstwa, grafiki i witrażu
- 4) pracownia tkacka
- 5) pracownia szycia, haftu i makramy
- 6) pracownia konserwatorska z elementami metaloplastyki
- 7) pracownia ogrodniczo – techniczna
- 8) pracownia aktywizacji zawodowej
- 9) pracownia ceramiczna

W Warsztacie odbywają się zajęcia z psychologami, rehabilitantem, pielęgniarką: treningi zawodowe, psychoedukacja, edukacja seksualna, choreoterapia, muzykoterapia, relaksacja, basen, hipoterapia, ćwiczenia indywidualne, grupowa gimnastyka. Uczestnicy WTZ i ŚDS tworzą teatralną grupę integracyjną „Prometeusz”.

Aby zapisać się do warsztatu należy:

- 1) złożyć wnioski o przyjęcie,
- 2) posiadać aktualne orzeczenie o niepełnosprawności w stopniu umiarkowanym lub znacznym ze wskazaniem do terapii zajęciowej,
- 3) złożyć wymagane przez nas dokumenty (kserokopie świadectw, dokumentację medyczną, opinie psychologiczną itp.).

6. Zakłady aktywności zawodowej

Prowadzenie działalności gospodarczej polegającej na zatrudnianiu osób niepełnosprawnych może być realizowane poprzez zakłady aktywności zawodowej, tworzone w celu zatrudnienia oraz rehabilitacji zawodowej i społecznej osób niepełnosprawnych zaliczonych do znacznego stopnia niepełnosprawności. Zakłady takie mogą być tworzone przez powiat, gminę, fundacje, stowarzyszenie lub inną organizację społeczną.

Zakład aktywności zawodowej działa na podstawie **rocznego planu działalności**

gospodarczej, określającego rodzaj prowadzonej działalności wytwórczej lub usługowej, który powinien być dostosowany do umiejętności i możliwości zatrudnionych osób niepełnosprawnych. Środki uzyskane z tytułu zwolnień podatkowych i wpływy z dochodu przeznacza on na tzw. **zakładowy fundusz aktywności**.

Stosunek osób niepełnosprawnych w stopniu znacznym do pozostałych pracowników zatrudnionych w zakładzie aktywności zawodowej w pełnym wymiarze czasu pracy powinien wynosić 2,5 do 1 w zakładzie prowadzącym działalność wytwórczą oraz 3,0 do 1 w zakładzie usługowym.

Organizator ma obowiązek zapewnienia **doraźnej i specjalistycznej opieki lekarskiej** oraz usług rehabilitacyjnych zatrudnionym osobom niepełnosprawnym.

Finansowanie kosztów utworzenia i działalności zakładu następuje na warunkach określonych w umowie zawartej pomiędzy PFRON a organizatorem. Na jej podstawie uzyskuje on środki z PFRON przeznaczone na utworzenie zakładu oraz prowadzenie przez niego działalności, obejmujące m.in. dofinansowanie uzyskiwanego z pracy wynagrodzenia osób niepełnosprawnych, wynagrodzenia pracowników zatrudnionych w działalności obsługowo-rehabilitacyjnej czy też koszty transportu i dowozu osób niepełnosprawnych.

Środki PFRON na finansowanie kosztów działalności zakładu przekazywane są w ratach półrocznych, natomiast prowadzący zakład przekazuje PFRON informację o ich wydatkowaniu w okresach kwartalnych. Ma on również obowiązek składania pełnego rozliczenia wykorzystania środków PFRON wraz z merytorycznym uzasadnieniem do 31 marca następnego roku.

W zakładzie obowiązują **ustawowe normy czasu pracy wyznaczone dla osób niepełnosprawnych**. Czas trwania zajęć rehabilitacyjnych dla osób niepełnosprawnych w stopniu znacznym powinien wynosić nie mniej, niż 60 minut dziennie, przy czym może być on przedłużony do 120 minut dziennie.

Prowadzący zakład aktywności zawodowej ma dużą swobodę w ustalaniu celów, na jakie przeznaczy on środki zakładowego funduszu aktywności. Istotne jest tutaj, aby nie były one inne, niż określone w stosownym rozporządzeniu, a środki funduszu zostały wykorzystane na najbardziej uzasadnione potrzeby zatrudnionych osób niepełnosprawnych.

Zakład Aktywności Zawodowej IMPEL powstał dzięki Stowarzyszeniu Inicjatyw Społecznych Impuls w Katowicach.

Zakład Aktywności Zawodowej INPEL
41-308 Dąbrowa Górnicza, Al. Piłsudskiego 92
e-mail: biuro@inpel.pl
telefon komórkowy: 501-132-880

Zakład Aktywności zawodowej INPEL to ponad 40 osób, pracujących w kilku działach:

- dział odnowy biologicznej,
- dział szkoleniowo-doradczy,
- dział poligrafii,
- dział marketingu

oraz pion administracyjny!

Siedzibą jest miasto Dąbrowa Górnicza, które jako jedno z nielicznych umożliwiło zorganizowanie zaplecza do rehabilitacji społeczno-zawodowej osób niepełnosprawnych.

1. Obowiązek wpłat na PFRON

Ustawa o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych wprowadziła wymóg zatrudniania osób niepełnosprawnych na odpowiednim poziomie przez pracodawców posiadających co najmniej 25 pracowników w przeliczeniu na pełny wymiar czasu. Wskaźnik ten wynosi aktualnie 6% i ustala się go dzieląc stan zatrudnienia osób niepełnosprawnych przez stan zatrudnienia ogółem.

W przypadku niespełnienia kryterium na pracodawcy ciąży obowiązek dokonywania **miesięcznych wpłat na PFRON**, przewidzianych w art. 21 ust. 1 ustawy. Ich wysokość stanowi **iloczyn liczby etatów** brakujących do osiągnięcia wymaganego w danym przypadku wskaźnika zatrudnienia osób niepełnosprawnych oraz **40,65% kwoty przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia** w gospodarce narodowej w poprzednim kwartale, ogłoszonego przez prezesa GUS.

Dla wszystkich **szkół, zakładów kształcenia nauczycieli oraz placówek opiekuńczo-wychowawczych i resocjalizacyjnych** wskaźnik zatrudnienia wynosi 2%.

Istnieje możliwość **obniżenia wskaźnika** przyjmowanego do wyliczenia wysokości wpłat w przypadku zatrudnienia osób niepełnosprawnych ze **schorzeniami szczególnie utrudniającymi wykonywanie pracy**. Zostały one wymienione w rozporządzeniu Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 18 września 1998 roku w sprawie rodzajów schorzeń uzasadniających obniżenie wskaźnika zatrudnienia osób niepełnosprawnych oraz sposobu obniżania.

2. Zwrot kosztów wyposażenia stanowiska pracy osoby niepełnosprawnej

Pracodawca, który zdecyduje się zatrudnić osobę niepełnosprawną może otrzymać pomoc na wyposażenie stanowiska pracy takiej osoby

Pomoc udzielana jest ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych w formie zwrotu kosztów, jakie pracodawca poniósł wyposażając stanowisko nowego pracownika. Jej wysokość nie może przekroczyć 15-krotności przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w gospodarce narodowej w poprzednim kwartale od pierwszego dnia następnego miesiąca po ogłoszeniu przez Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego.

Pomoc na wyposażenie stanowiska pracy osoby niepełnosprawnej obejmuje zarówno koszty zakupu wyposażenia stanowiska pracy jak i koszty wytworzenia tego wyposażenia - wraz z niepodlegającym odliczeniu podatkiem VAT i podatkiem akcyzowym.

Aby ją uzyskać pracodawca musi jednak spełnić określone warunki tj.

- złożyć wniosek o przyznanie refundacji;
- zobowiązać się do zatrudnienia niepracującej osoby niepełnosprawnej (zarejestrowanej w powiatowym urzędzie pracy) przez okres co najmniej 3 lat;
- uzyskać pozytywną opinię Państwowej Inspekcji Pracy o przystosowaniu stanowiska pracy do potrzeb wynikających z niepełnosprawności osoby, która będzie pracować na wyposażonym stanowisku.

Zawarcie umowy o zwrot kosztów wyposażenia stanowiska pracy poprzedzają negocjacje pomiędzy starostą (prezydentem miasta), który jest stroną umowy, a pracodawcą.

W wyniku tych negocjacji ustalana jest kwota zwrotu, która zostanie wypłacona pracodawcy po zawarciu umowy i spełnieniu innych, określonych w niej warunków.

Warunki te dotyczą:

- poniesienia wydatków na wyposażenie stanowiska pracy w terminie 3 miesięcy od dnia zawarcia umowy;
- przedstawiania dokumentów świadczących o wykonaniu umowy;
- zobowiązania do umożliwienia staroście kontroli wykonania umowy oraz informowania o wszelkich zmianach dotyczących jej realizacji, rozliczenia otrzymanej pomocy (refundacji) i jej zwrotu w przypadku naruszenia warunków umowy.

Refundacja nie może dotyczyć kosztów poniesionych przez pracodawcę przed dniem zawarcia umowy.

Zwrot kosztów wyposażenia stanowiska pracy stanowi pomoc de minimis.

Otrzymana pomoc podlega zwrotowi jeśli okres zatrudnienia osoby niepełnosprawnej na wyposażonym stanowisku będzie krótszy niż 36 miesięcy. Wysokość zwrotu ustala się w wysokości 1/36 ogólnej kwoty uzyskanej refundacji za każdy miesiąc brakujący do upływu okresu 36 miesięcy – nie mniej jednak niż 1/6 tej kwoty.

Pracodawca nie będzie musiał zwracać tych środków, jeżeli w ciągu 3 miesięcy od dnia rozwiązania stosunku pracy z osobą niepełnosprawną zatrudni inną osobę niepełnosprawną zarejestrowaną w PUP.

3. Przystosowanie miejsca pracy

Pracodawca, który przez okres co najmniej 36 miesięcy zatrudni osobę niepełnosprawną, może otrzymać ze środków PFRON zwrot kosztów poniesionych w związku z przystosowaniem tworzonego lub istniejącego już stanowiska pracy stosownie do potrzeb wynikających ze stopnia niepełnosprawności pracownika.

Przystosowanie obejmuje dostosowanie pomieszczeń do potrzeb osób niepełnosprawnych oraz dostosowanie lub kupno urządzeń ułatwiających funkcjonowanie osobie niepełnosprawnej.

Zwrot kosztów dotyczy tych osób niepełnosprawnych, które są **bezrobotne lub poszukują pracy i zostały skierowane na stanowisko przez powiatowy urząd pracy**, jak również są **zatrudnione u pracodawcy wnoszącego o zwrot kosztów i jednocześnie ich niepełnosprawność powstała w okresie zatrudnienia** u tego pracodawcy, z wyjątkiem przypadków, w których niepełnosprawność powstała z winy pracodawcy przy naruszeniu przepisów.

Zwrot kosztów nie może przekraczać **20-krotności przeciętnego wynagrodzenia** za każde przystosowane stanowisko pracy osoby niepełnosprawnej.

Warunkiem zwrotu jest uzyskanie **pozytywnej opinii Państwowej Inspekcji Pracy** o przystosowanym stanowisku pracy, o którą wnioskuje starosta. Wniosek składany jest **do starosty lub prezydenta miasta na prawach powiatu właściwego ze względu na miejsce zatrudnienia** osoby niepełnosprawnej.

W przypadku, gdy okres zatrudnienia jest **krótszy, niż 36 miesięcy**, pracodawca jest zobowiązany do **zwrotu na rzecz PFRON** środków w wysokości 1/36 ogólnej kwoty zwrotu za każdy miesiąc brakujący do upływu wymaganego okresu zatrudnienia, jednakże w wysokości nie mniejszej, niż 1/6 kwoty.

Pracodawca nie jest zobowiązany do zwrotu, jeśli w terminie 3 miesięcy od dnia rozwiązania stosunku pracy **zatrudni inną osobę niepełnosprawną**.

4. Dofinansowanie do wynagrodzeń

Dofinansowanie do wynagrodzeń osób niepełnosprawnych mogą otrzymać wszyscy pracodawcy nie posiadający zaległości w zobowiązaniach wobec PFRON, a zatem nie przysługuje ono tylko tym pracodawcom, którzy zatrudniają co najmniej 25 pracowników w przeliczeniu na etaty i nie osiągają równocześnie 6% wskaźnika zatrudnienia osób niepełnosprawnych.

Dofinansowanie do wynagrodzeń osób niepełnosprawnych wymaga **zarejestrowania** się pracodawcy w oddziale PFRON i uzyskania **identyfikatora** oraz **dostępu do systemu elektronicznego**. Mając je można składać wnioski o wypłatę dofinansowania, przy czym pracodawcy zatrudniający **powyżej 5 pracowników** mogą to czynić wyłącznie drogą elektroniczną, poprzez stronę internetową **Systemu Obsługi Dofinansowań** (sod.pfron.org.pl), natomiast pracodawcy zatrudniający **nie więcej, niż 5 pracowników** mogą przekazać wniosek w formie pisemnej do właściwego oddziału PFRON lub też uczynić to drogą elektroniczną.

Uzyskanie dofinansowania do wynagrodzeń powiązane jest ze spełnieniem kilku obowiązków. Pracodawca musi bowiem co miesiąc, w wyznaczonym terminie, informować PFRON o zatrudnionych osobach niepełnosprawnych i ich wynagrodzeniach oraz składać wniosek o wypłatę dofinansowania.

Wysokość dofinansowania zależna jest od:

- wielkości pracodawcy i jego statusu;
- rodzaju i stopnia niepełnosprawności zatrudnionych osób.

Pracodawcy przysługuje ze środków Funduszu miesięczne dofinansowanie do wynagrodzenia pracownika niepełnosprawnego, o ile ten pracownik został ujęty w ewidencji zatrudnionych osób niepełnosprawnych prowadzonej przez Fundusz. Miesięczne dofinansowanie do wynagrodzenia pracownika niepełnosprawnego przysługuje w kwocie:

- 160% najniższego wynagrodzenia dla osób zaliczonych do znacznego stopnia niepełnosprawności;
- 140% najniższego wynagrodzenia dla osób zaliczonych do umiarkowanego stopnia;
- 60% najniższego wynagrodzenia dla osób zaliczonych do lekkiego stopnia.

5. Zwrot kosztów zatrudnienia asystenta

Oprócz dofinansowania do składek i wynagrodzeń, pracodawca może otrzymać zwrot miesięcznych kosztów zatrudnienia asystenta, czyli pracownika pomagającego osobie niepełnosprawnej. Jego obowiązki mogą obejmować np. czynności ułatwiające komunikowanie się z otoczeniem w przypadku osób głuchych czy też pomoc niepełnosprawnemu ruchowo w czynnościach niemożliwych do samodzielnego wykonania na stanowisku pracy.

Kwota zwrotu ustalana jest w oparciu o liczbę godzin w miesiącu przeznaczanych przez asystenta tylko i wyłącznie na pomoc pracownikowi niepełnosprawnemu, podzieloną przez miesięczną liczbę godzin pracy pracownika niepełnosprawnego. Otrzymany wynik mnożony jest następnie przez kwotę minimalnego wynagrodzenia

6. Przekwalifikowanie osoby niepełnosprawnej

Każdy pracodawca, bez względu na to, czy funkcjonuje jako zakład pracy chronionej, czy też działa na wolnym rynku, może wnioskować o refundację poniesionych przez niego kosztów szkolenia pracowników niepełnosprawnych.

Refundacji dokonuje starosta na warunkach określonych w umowie zawartej z pracodawcą, przy czym zwrotowi nie podlegają koszty poniesione przed podpisaniem umowy.

Zwrot może objąć **90% kosztów**, ale jednocześnie jest ograniczony do wysokości **dwukrotności przeciętnego wynagrodzenia** na jedną osobę. Ograniczeniem są również pułapy intensywności pomocy ustalone dla pomocy de minimis albo pułapy wynikające z **rozporządzenia KE nr 68/2001**, których wysokość zależy m.in. od wielkości pracodawcy i rodzaju szkolenia, kształtując się w granicach od 45% do 90% kosztów.

7. Zwrot kosztów szkolenia pracownika niepełnosprawnego

Pracodawca, który zatrudnia osoby niepełnosprawne może zorganizować dla nich szkolenie, a poniesione przez niego koszty tego szkolenia mogą zostać zrefundowane ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych.

Kwota refundacji może wynieść do 80% poniesionych kosztów, jednak nie więcej niż do wysokości 2- krotnego przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w gospodarce narodowej w poprzednim kwartale od pierwszego dnia następnego miesiąca po ogłoszeniu przez Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego na jedną osobę.

Refundacja obejmuje następujące koszty poniesione przez pracodawcę:

- 1) wynagrodzenie osób prowadzących szkolenie;
- 2) wynagrodzenia tłumacza języka migowego albo lektora dla niewidomych lub opiekuna zatrudnionej osoby niepełnosprawnej ruchowo, zaliczonej do znacznego stopnia niepełnosprawności;
- 3) koszty podróży osób prowadzących szkolenie i uczestników szkolenia;
- 4) koszty podróży przewodnika lub opiekuna zatrudnionej osoby niepełnosprawnej zaliczonej do znacznego stopnia niepełnosprawności;
- 5) koszty zakwaterowania i wyżywienia osób prowadzących szkolenie i uczestników szkolenia oraz tłumacza języka migowego albo lektora dla osób niewidomych;
- 6) koszty usług doradczych, związanych z danym szkoleniem;
- 7) koszty obsługi administracyjno-biurowej stanowiące wydatki bieżące związane z realizacją szkolenia;
- 8) koszty wynajmu pomieszczeń związanych bezpośrednio z realizacją szkolenia;
- 9) koszty amortyzacji narzędzi i wyposażenia w zakresie, w jakim są one wykorzystywane na potrzeby szkolenia, z wyłączeniem narzędzi i wyposażenia zakupionych w ramach wsparcia ze środków publicznych w okresie siedmiu lat przed realizacją szkolenia;
- 10) koszty materiałów szkoleniowych.

W ramach refundacji pracodawca może otrzymać także środki na pokrycie wydatków obejmujących koszty zatrudnienia pracownika, jakie ponosi pracodawca w okresie, w którym pracownik ten uczestniczy w szkoleniu.

8. Zakłady pracy chronionej

Zakładom pracy chronionej przysługują zwolnienia z podatków od nieruchomości, rolnego i leśnego oraz podatku od czynności cywilnoprawnych, jeśli dokonana czynność pozostaje w bezpośrednim związku z prowadzeniem zakładu. Ponadto mogą one liczyć na miesięczne dofinansowania wynagrodzeń oraz składek na ubezpieczenia społeczne z tytułu zatrudniania osób niepełnosprawnych, jak również inne formy wsparcia finansowego.

Zakładem pracy chronionej może zostać zakład zatrudniający nie mniej, niż 25 pracowników w przeliczeniu na pełny wymiar czasu pracy, w którym spełnione są następujące warunki:

- wskaźnik zatrudnienia osób niepełnosprawnych wynosi co najmniej 40% ogółu zatrudnionych, w tym co najmniej 10% to osoby zaliczone do **znacznego** lub **umiarkowanego** stopnia niepełnosprawności, lub też co najmniej 30% stanowią osoby niewidome, psychicznie chore bądź upośledzone umysłowo zaliczone do **znacznego** albo **umiarkowanego** stopnia niepełnosprawności;
- obiekty i pomieszczenia odpowiadają przepisom i zasadom bezpieczeństwa i higieny pracy oraz uwzględniają potrzeby osób niepełnosprawnych w zakresie przystosowania stanowisk pracy, pomieszczeń higieniczno-sanitarnych i ciągów komunikacyjnych;
- zapewniona jest doraźna i specjalistyczna opieka medyczna, poradnictwo i usługi rehabilitacyjne.

Miesięczne dofinansowanie do wynagrodzenia pracownika niepełnosprawnego przysługuje w kwocie:

- 1) **130 %** najniższego wynagrodzenia - w przypadku osób niepełnosprawnych zaliczonych do **znacznego** stopnia niepełnosprawności;
- 2) **110 %** najniższego wynagrodzenia - w przypadku osób niepełnosprawnych zaliczonych do **umiarkowanego** stopnia niepełnosprawności;
- 3) **50 %** najniższego wynagrodzenia - w przypadku osób niepełnosprawnych zaliczonych do **lekkiego** stopnia niepełnosprawności.

Kwoty te **zwiększa się o 75 %** najniższego wynagrodzenia w przypadku osób niepełnosprawnych, u których stwierdzono chorobę psychiczną, upośledzenie umysłowe lub epilepsję, oraz niewidomych.

VI. Domy Pomocy społecznej i ośrodki wsparcia

1. Domy Pomocy Społecznej

Osoba wymagająca całodobowej opieki z powodu wieku, choroby lub niepełnosprawności, która nie może samodzielnie funkcjonować w codziennym życiu, której nie można zapewnić niezbędnej pomocy w formie usług opiekuńczych, może się ubiegać o umieszczenie w domu pomocy społecznej.

Decyzję o skierowaniu do domu pomocy społecznej i decyzję ustalającą opłatę za pobyt w takim domu wydaje organ gminy (Ośrodek Pomocy Społecznej). Decyzja w sprawie skierowania osoby do domu pomocy społecznej jest podejmowana po przedłożeniu następujących dokumentów:

- 1) **pisemnego wniosku osoby ubiegającej się o skierowanie** do domu pomocy społecznej, złożonego do ośrodka pomocy społecznej właściwego ze względu na miejsce zamieszkania lub pobytu zainteresowanej osoby,
- 2) **wywiadu środowiskowego** przeprowadzonego przez pracownika socjalnego, zawierającego pisemne stwierdzenie o braku możliwości zapewnienia usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania przez rodzinę,
- 3) **opinii ośrodka pomocy społecznej dotyczącej stopnia sprawności** osoby ubiegającej się,
- 4) **zaświadczenia lekarskiego** o stanie zdrowia wnioskodawcy,
- 5) **decyzji o dochodach wnioskodawcy** (renta, emerytura, świadczenie z pomocy społecznej) oraz pisemnej zgody osoby ubiegającej się o miejsce w domu pomocy

społecznej lub jej przedstawiciela ustawowego/ opiekuna prawnego na ponoszenie odpłatności za pobyt w takim domu.

Na podstawie zgromadzonej dokumentacji kieruje osobę do właściwego ze względu na jej stan zdrowia domu pomocy społecznej prowadzonego przez powiat i ustala zgodnie z obowiązującymi zasadami odpłatność za pobyt w tym domu. Zgodnie z ustawą o pomocy społecznej obowiązani do wnoszenia opłaty za pobyt w domu pomocy społecznej są w kolejności:

- 1) **Sam zainteresowany** - w wysokości nie więcej niż 70% swojego dochodu netto.
- 2) **Osoby zobowiązane do alimentacji** - małżonek, zstępni krewni lub wstępni krewni,
- 3) **Gmina** w wysokości różnicy między średnim kosztem utrzymania w domu pomocy społecznej, a opłatami wnoszonymi przez mieszkańca.
- 4) W razie niemożności umieszczenia kierowanej osoby w domu pomocy społecznej z powodu braku miejsc na terenie danego powiatu jest on zobowiązany powiadomić osobę i gminę o wpisaniu osoby na listę oczekujących oraz o przewidywanym terminie oczekiwania na umieszczenie w tym domu pomocy społecznej.
- 5) Jeśli osoba wymaga skierowania do domu pomocy społecznej, ale ze względu na swój stan psychiczny nie jest zdolna do wyrażenia na to zgody, o skierowaniu do domu pomocy społecznej orzeka sąd opiekuńczy.

Zadaniem Domu Pomocy Społecznej jest wszechstronna i indywidualna pomoc mieszkańcom w godnym przeżywaniu i akceptowaniu starości, zachowaniu samodzielności, rozwoju talentów i zainteresowań.

Do Domu przyjmowane są osoby na podstawie decyzji Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Dąbrowie Górniczej lub skierowania z gminy właściwej dla miejsca zamieszkania osoby kierowanej, po uprzednim uzgodnieniu z Miejskim Ośrodkiem Pomocy Społecznej w Dąbrowie Górniczej.

1.1. Dom Pomocy Społecznej **Dąbrowa Górnicza, ul. Norwida nr 1** **☎ (32) 264 2323; (32) 264 2560** **e-mail: dpsdq@poczta.onet.pl**

Dom Pomocy Społecznej w dąbrowie oferuje mieszkańcom szeroki wachlarz usług poczynawszy od zabezpieczenia sfery egzystencjalnej (m.in.: pełne wyżywienie z uwzględnieniem indywidualnej diety, pralnia, fryzjer, krawcowa, konsultacje lekarskie, pielęgnacja chorych) po usługi wspomagające (opieka psychologiczna, terapia zajęciowa). Ponadto DPS zapewnia podopiecznym dostęp do kultury oraz rekreacji oferując często wyjścia do kina, teatru, czy wycieczki.

Jednym z podstawowych założeń personelu DPS jest umożliwienie mieszkańcowi aktywnego i samodzielnego funkcjonowania poprzez wsparcie emocjonalne, pomoc we wprowadzaniu zmian we własnym życiu i organizację czasu wolnego. Spośród usług wspomagających najistotniejszą rolę pełni terapia zajęciowa.

Terapie zajęciowe w DPS:

- 1) **Zajęcia plastyczne** - zajęcia odbywają się w pracowni terapii zajęć plastycznych. Celem zajęć plastycznych jest umożliwienie mieszkańcom wyrażenia przeżyć, które są trudne do przekazania w słowach, tłumione, oraz odreagowania emocji i napięć. Zajęcia plastyczne prowadzone są grupowo, a także indywidualnie.

- 2) **Muzykoterapia** - Zajęcia odbywają się w przeznaczonych na ten cel pracowni muzykoterapii. Terapeutka przygotowuje zajęcia dla różnych grup mieszkańców z uwzględnieniem ich stanu psychicznego i możliwości intelektualnych.
- 3) **Kawiarenki** - stałą formą spędzania wolnego czasu przez mieszkańców są cotygodniowe spotkania przy kawie, herbacie i ciasteczkach. Tematyka tych spotkań jest różnorodna. Jest to czas swobodnego dialogu - dyrekcji, pracowników z mieszkańcami dotyczącego bieżących spraw z życia DPS, ważnych wydarzeń, wspólnego omawiania sfer działalności domu istotnych dla mieszkańców. Podczas kawiarenek odbywają się także spotkania z zaproszonymi gośćmi, na których poruszane są interesujące mieszkańców tematy - przygotowywane przez pracowników, praktykantów lub wolontariuszy. Bardzo częstymi gośćmi podczas spotkań są dzieci i młodzież z placówek oświatowych z terenu miasta.
- 4) **Kulturoterapia** - wychodząc z założenia, że sztuka wzbogaca przeżycia odbiorcy, pracownicy organizują dla mieszkańców imprezy kulturalne poza terenem DPS np.: wyjścia do kina, Pałacu Kultury Zagłębia, bibliotek w Dąbrowie Górniczej - na koncerty, przedstawienia teatralne, wystawy, imprezy artystyczne. Mieszkańcy nie ponoszą z tego tytułu żadnych kosztów, gdyż bilety na imprezy dzięki uprzejmości organizatorów są przeważnie bezpłatne.
- 5) **Silwoterapia** - kontakt z przyrodą, wypoczynek na łonie natury. Organizowanie dla mieszkańców wycieczek do lasu, nad wodę. Ulubioną formą spędzania wolnego czasu w okresie wiosenno-letnim, są dla naszych mieszkańców wycieczki do lasu, nad jezioro Pogoria, spacer w Parku Zielona, spacer w naszym ogrodzie.
- 6) **Ludoterapia** - udział w grach i zabawach. Organizowanie konkursów, zabaw ruchowych, turniejów gier planszowych, karcianych itp.
- 7) **Ergoterapia** - terapia przez pracę, uwzględniająca stan zdrowia mieszkańca jest bardzo dobrą formą pożytecznego wypełnienia dnia. Dobrze przemyślana praca uczy współdziałania w grupie, nie pozwala na chorobliwe roztrząsanie swoich dolegliwości, trosk czy kłopotów. W tej formie terapii podstawową zasadą jest dobrowolność i własny wybór mieszkańca co do zakresu prac. Ergoterapia w DPS przejawia się w różnych pracach na rzecz DPS, własnego mieszkania czy otoczenia. Może to być czyszczenie akwarium, pomoc w jadalni, pielęgnacja roślin doniczkowych lub prace ogrodnicze.

2. [Środowiskowy Dom Samopomocy](#) [Dąbrowa Górnicza, ul. Morcinka 15,](#) **(032) 264 15 63**

Osobom, które ze względu na wiek, chorobę lub niepełnosprawność wymagają częściowej opieki i pomocy w zaspokajaniu niezbędnych potrzeb życiowych, mogą być przyznane usługi opiekuńcze i specjalistyczne usługi opiekuńcze świadczone w ośrodku wsparcia, jakim jest **środowiskowy dom samopomocy**.

Celem środowiskowych domów samopomocy jest prowadzenie rehabilitacji psychospołecznej, umożliwiającej osobom dotkniętym zaburzeniami psychicznymi przywrócenie i rozwijanie umiejętności, dotyczących możliwości samodzielnego zaspokajania podstawowych potrzeb życiowych, a tym samym przywrócenie ich do społeczeństwa jako pełnowartościowych i samodzielnych ludzi.

Główne zadania to:

1. Wszelchstronna diagnoza sytuacji zdrowotnej, socjalno-bytowej i rodzinnej.
2. Doprowadzenie do integracji psychicznej i społecznej osób z zaburzeniami psychicznymi poprzez tworzenie i realizację indywidualnych programów wspierająco-rehabilitacyjnych.
3. Integracja działań pomocowych społeczeństwa i instytucji na rzecz podopiecznych.

Działania ukierunkowane na podopiecznych:

- rozeznanie sytuacji zdrowotnej, materialnej, rodzinnej i zawodowej na podstawie wywiadu środowiskowego i diagnoza deficytów w funkcjonowaniu społecznym,
- przygotowanie indywidualnego programu terapeutycznego z ustaleniem rodzaju wsparcia psychologicznego, treningów umiejętności społecznych, psychoedukacji, edukacji zdrowotnej i działań profilaktycznych,
- realizacja indywidualnego programu terapeutycznego,
- wizyty domowe mające na celu sprawdzenie nabytych umiejętności w warunkach domowych,
- motywacja do systematycznego leczenia w Poradni Zdrowia Psychicznego,
- interwencje kryzysowe w przypadku nagłego zaostrzenia choroby,
- rozbudzanie zainteresowań i możliwości ich realizacji, organizowanie imprez integracyjnych z udziałem innych ŚDS-ów i DDPS-ów,
- motywacja do systematycznej i aktywnej rehabilitacji psychospołecznej,
- ocena postępów rehabilitacji i modyfikowanie indywidualnego programu terapeutycznego,
- utrzymywanie kontaktu z osobami kończącymi rehabilitację przez ofertę zajęć w Klubie Domownika,
- utrzymywanie kontaktu z osobami przebywającymi w szpitalu (odwiedziny),
- zapewnienie racjonalnego odżywiania w ramach funkcjonowania Dziennego Domu,
- pomoc w rozwiązywaniu problemów mieszkaniowych uczestników,
- wsparcie w sprawach urzędowych i sądowych.

Środowiskowy dom samopomocy świadczy specjalistyczne usługi opiekuńcze w zakresie:

- rehabilitacja psychospołeczna osób z zaburzeniami psychicznymi,
- wsparcie i poradnictwo dla rodzin osób z zaburzeniami psychicznymi,
- interweniuje w przypadku nawrotu choroby,
- prowadzimy telefoniczne konsultacje psychologiczne.

Decyzja o przyznaniu osobie świadczenia w postaci specjalistycznych usług opiekuńczych wydawana jest na podstawie pisemnego wniosku osoby ubiegającej się oraz wywiadu środowiskowego, przez właściwy dla miejsca zamieszkania osoby.

Opłatę za pobyt w ośrodkach wsparcia ustala podmiot kierujący w uzgodnieniu z osobą kierowaną, uwzględniając przyznany zakres usług. Osoba, której przyznano świadczenie w postaci specjalistycznych usług opiekuńczych w środowiskowym domu samopomocy ponosi miesięczną opłatą za pobyt w ośrodku, jak również ponosi koszty wyżywienia

w kwocie odpowiadającej iloczynowi dziennej stawki żywieniowej i ilości dni pobytu w miesiachu, co jest określone w decyzji administracyjnej. Nie ponoszą opłat osoby, jeżeli dochód osoby samotnie gospodarującej lub dochód na osobę w rodzinie nie przekracza kwoty kryterium dochodowego.

3. Dzielne Domy Pomocy Społecznej

Dzielne Domy Pomocy Społecznej są ośrodkami wsparcia, które w formie pomocy półstacjonarnej realizują zadania służące utrzymaniu osoby w jej naturalnym środowisku. Odbiorcami usług oferowanych przez ośrodki są osoby, które ze względu na wiek, chorobę lub niepełnosprawność mają trudności w prowadzeniu gospodarstwa domowego lub przystosowaniu się w miejscu zamieszkania i wymagają pomocy w zaspokajaniu niezbędnych potrzeb życiowych.

W Dąbrowie Górniczej funkcjonują 3 tego typu ośrodki wsparcia.

Dzielne Domy Pomocy Społecznej **oferują usługi** zgodnie z obowiązującym standardem podstawowych usług:

- 1) **bytowe:**
  - wyżywienie,
  - utrzymanie czystości.
- 2) **opiekuńcze:**
  - udzielenie pomocy w podstawowych czynnościach życiowych,
  - pielęgnacja,
  - pomoc w załatwianiu spraw osobistych.
- 3) **wspomagające:**
  - terapia zajęciowa,
  - podnoszenie sprawności i aktywizacja,
  - umożliwienie zaspokajania potrzeb kulturalnych,
  - symulowanie nawiązania, utrzymania i rozwijania kontaktów z otoczeniem,
  - działania prowadzące do usamodzielniania mieszkańców i pomoc w usamodzielnianiu.

Do Dzielnego Domu Pomocy Społecznej kieruje się na podstawie:

- 1) pisemnego wniosku zainteresowanego o skierowanie do domu złożonego w MOPS.
- 2) pracownik socjalny przeprowadza wywiad środowiskowy, na podstawie którego kwalifikuje (lub nie) zainteresowanego do korzystania ze świadczeń.
- 3) po diagnozie sytuacji zdrowotnej i socjalno-bytowej wydawana jest decyzja administracyjna Dyrektora Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej na okres 6 miesięcy.

3.1. DZIENNY DOM POMOCY SPOŁECZNEJ Nr 1

41-300 Dąbrowa Górnicza, ul. Korczaka 9a

☎ (32) 262-31-48

Czynny od poniedziałku do piątku w godz. 7.00-15.00

DDPS Nr 1 specjalizuje się w kompleksowej pomocy udzielanej osobom starszym i niepełnosprawnym. Celem jego jest stworzenie szans osobom niepełnosprawnym poprzez artystyczne zaktzywizowanie i wyzwolenie samoakceptacji oraz pomoc w przełamaniu izolacji osób.

Placówka zapewnia:

- całodzienne wyżywienie
- opiekę pielęgniarską
- badania profilaktyczne
- możliwość korzystania ze sprzętu rehabilitacyjnego
- kontakt z ludźmi
- terapię zajęciową: plastykę, rękodzielnictwo, ergoterapię, metaloplastykę, terapię muzyczną, kulinaria, sekcję taneczną, relaksację, kółko teatralne, kółko literackie, kółko historyczne.
- udział w imprezach okolicznościowych i kulturalnych (wystawy, koncerty), wycieczki.

Placówka udziela pomocy w zakresie:

- rozwiązywania problemów dnia codziennego,
- załatwiania spraw urzędowych,
- pomoc w przełamywaniu barier komunikacyjnych

3.2. Dzienny Dom Pomocy Społecznej Nr 2 41-300 Dąbrowa Górnicza, ul. Morcinka 15

☎ (032) 264 70 33

Czynny od poniedziałku do piątku w godz. 7.00-15.00

DDPS Nr 2 jest ośrodkiem wsparcia świadczącym usługi osobom, które ze względu na wiek, chorobę lub niepełnosprawność wymagają częściowej opieki i pomocy w zaspakajaniu niezbędnych potrzeb życiowych.

Podopiecznym oferowany jest:

- posiłek w formie śniadania, obiadu i podwieczorku zgodnie z zaleconą dietą,
- zajęcia usprawniające fizycznie i psychicznie,
- rozwijamy aktywność ruchową prowadząc w zajęciach codziennych kinezyterapię w formie gimnastyki zbiorowej i indywidualnej z wykorzystaniem sprzętu usprawniającego,
- kontrolujemy w miarę potrzeb podopiecznych podstawowe parametry takie jak wysokość ciśnienia i poziom cukru i wykonujemy drobne zabiegi medyczne.

W DDPS działają grupy zainteresowań:

- plastyczna
- ogrodnicza
- samopomocowa

Podopieczni korzystają z prasy codziennej, miesięczników, mają możliwość wypożyczania książek z podręcznej biblioteczki. Seniorzy mają możliwość korzystania z natrysku, osobom mniej sprawnym udzielana jest pomoc przy czynnościach higienicznych, praniu i prasowaniu odzieży.

DDPS nr 2 współpracuje z placówkami służby zdrowia.

Placówka organizuje:

- gry i zabawy zespołowe
- wystawy prac rękodzielniczych

- spotkania z ciekawymi ludźmi
- spotkania z młodzieżą
- wycieczki turystyczno-krajoznawcze,
- spotkania świąteczne i integracyjne

3.3. Dzienny Dom Pomocy Społecznej Nr 4 41-300 Dąbrowa Górnicza, ul. Jaworowa 4a ☎ (0-32) 262-19-93

Czynny od poniedziałku do piątku w godz. 7.00-15.00

DDPS Nr4 jest ośrodkiem wsparcia dziennego, przeznaczonym dla osób dorosłych, dostosowanym do potrzeb i możliwości osób niepełnosprawnych, mających problem z poruszaniem się, w tym poruszających się na wózku inwalidzkim.

WAŻNE!!!

W Dziennym Domu Pomocy Społecznej Nr 4 zostały zlikwidowane wszelkie bariery architektoniczne i zastosowano udogodnienia umożliwiające swobodne poruszanie się i korzystanie ze sprzętów i urządzeń osobom niepełnosprawnym ruchowo.

Ośrodek wsparcia pomaga ludziom, u których niepełnosprawność stała się nagłym zdarzeniem, by zaakceptowali nową rzeczywistość, jak tym którzy borykając się z brakiem sprawności zaczynają wątpić w radość życia.

DDPS Nr4 daje możliwość kontynuacji rehabilitacji psychospołecznej w celu utrzymania lub nabycia optymalnej aktywności i prawidłowych relacji interpersonalnych, jak też prowadzi działania o charakterze rehabilitacyjnym poprawiające lub podtrzymujące na dotychczasowym poziomie sprawność fizyczną. Praca z klientem ma na celu uzyskanie postaw do zmiany sensu i trybu życia poprzez działania mające skompensować utratę lub ograniczenie jakiejś funkcji oraz ułatwić przystosowanie i readaptację społeczną, jak też wyrównać szanse udostępniając i dostosowując wszystkie dziedziny życia do potrzeb wynikających z niepełnosprawności, łącznie z kulturą, sportem i rekreacją.

DDPS nr 4 świadczy pomoc dając wsparcie środowiskowe swoim klientom, wpływając na zmniejszenie negatywnych konsekwencji zdarzeń, których doznali na skutek nagłej lub postępującej utraty sprawności. Świadczy usługi opiekuńcze, szeroko rozumianą rehabilitację psychospołeczną i ruchową, wyżywienie, działalność edukacyjną i profilaktyczną.

Ośrodek swoje cele i zadania realizuje poprzez:

1. Specjalistyczne świadczenia opiekuńcze.
2. Działania o charakterze rehabilitacji psychospołecznej i ruchowej.
3. Działania integracyjne, kulturalne i rekreacyjne.
4. Poradnictwo i wsparcie dla osób niepełnosprawnych i ich rodzin.
5. Grupę wsparcia w ramach samopomocy.

W placówce funkcjonuje sala gimnastyczna, zaopatrzona we wszelkie sprzęty niezbędne do prowadzenia wspierającej terapii ruchowej i środowiskowej.

Wszystkie zajęcia prowadzone są przez wysoko wyspecjalizowaną kadrę doskonale rozumiejącą problemy osób niepełnosprawnych.

VII. WAŻNE ADRESY I TELEFONY

1. Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych

Al. Jana Pawła II 13, 00-828 Warszawa

☎ 022 50 55 500, 022 50 55 500

Informacje dotyczące programów PFRON znajdują Państwo na stronie internetowej

www.pfron.org.pl

2. Oddział Śląski Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych

40-950 Katowice, Pl. Grunwaldzki 8-10/8

☎ (32) 203 68 35; (32) 203 68 35;

Fax: (32) 203 68 34

E-mail: katowice@pfron.org.pl

3. Biuro Pełnomocnika Rządu do Spraw Osób Niepełnosprawnych

00- 362 Warszawa, ul. Gałczyńskiego 4,

☎ (0-22) 55 10 107

Adres korespondencyjny:

00-513 Warszawa, ul. Nowogrodzka 1/3/5

Pełnomocnik Rządu ds. Osób Niepełnosprawnych przyjmuje interesantów w ramach Dnia Otwartego w każdy drugi wtorek miesiąca w godzinach 14 - 16.

Zapisy telefoniczne przyjmowane są pod numerami telefonów:

☎ 022 55 10 116,

☎ 022 55 10 117,

☎ 022 55 10 230

VIII. KALENDARIUM ŚWIĄT ZWIĄZANYCH Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCI

4 stycznia - rocznica urodzin Braille'a

26 stycznia - Polski Dzień Transplantacji

27 stycznia - Światowy Dzień Trędotatych

11 lutego - Światowy Dzień Chorego

14 lutego - Dzień Chorych na Padaczkę

22 marca - Międzynarodowy Dzień Inwalidów i Ludzi Niepełnosprawnych

5 maja - Europejski Dzień Walki z Dyskryminacją Osób Niepełnosprawnych

21 września - Światowy Dzień Choroby Alzheimer'a

25 września - Międzynarodowy Dzień niesłyszących

29 września - Międzynarodowy Dzień Głuchego

1 października - Międzynarodowy Dzień Ludzi Starszych

15 października - Międzynarodowy Dzień Białej Łaski

22 października - Międzynarodowy Dzień Jąkających się

21 listopada - Dzień Pracownika Socjalnego

13 listopada - Międzynarodowy Dzień Niewidomych

14 listopada - Światowy Dzień Zwalczenia Cukrzycy

16 listopada - Międzynarodowy Dzień Tolerancji

1 grudnia - Światowy Dzień AIDS

3 grudnia - Światowy Dzień Osób Niepełnosprawnych

od 5 grudnia - Europejski Tydzień Pomocy Dzieciom i Osobom Autystycznym